

ŞAH-I NAKŞBEND
MUHAMMED
BAHAÜDDİN BUHARÎ

Kaddesallahu Sırrahulaziz

İsmi, Muhammed bin Muhammed'dir. Bahaüddin ve Şâh-ı Nakşbend gibi lakabları vardır. Allah'ın sevgisini kalplere nakşettiği için, "Nakşbend" denilmiştir. 1318 (H.718) senesinde Buhârâ'ya beş kilometre kadar uzakta bulunan Kasr-ı Ârifân'da doğdu. 1389 (H.791)'da Kasr-ı Ârifân'da Rebî'ul-evvel ayının üçünde Pazartesi günü vefât etti. Kabri oradadır. Seyyid olup insanları Hakka dâvet eden, "Altın Silsile" nin on beşinci halkasıdır. Muhammed Bâbâ Semmâsî ile Emîr Külâl'in talebesidir. İslâm âlimlerinin en ünlülerinden olup, tasavvufta en yüksek derecelere ulaşmıştır. Zamânında ve kendinden sonraki asırlarda onun sebebi ile pekçok insan, hidâyete, doğru yola kavuşmuştur.

Zamânının büyük velîlerinden Muhammed Bâbâ Semmâsî, henüz o doğmadan Kasr-ı Ârifân'a gelmişti. Bu gelişinde, burada bir büyük zâtın kokusu geliyor. Bu beldede büyük bir velî yetiyecek diyerek işâret etmiş, tarîkatın imâmı olacak emsâlsiz bir zâtın buradan zuhûr edip ortaya çıkacağını talebelerine ve sevenlerine müjdelemişti. Daha sonra babası Seyyid Muhammed Buhârî şöyle anlattı: "Oğlum Bahaüddin'in doğmasından üç gün sonra, Hâce Muhammed Bâbâ Semmâsî , bütün talebeleri ile Kasr-ı Ârifân'a gelmişti. Ben kendisini çok sever ve muhabbet beslerdim. Kasr-ı Ârifân'ı teşrif edince, yeni doğan oğlum Bahaüddin'i alıp huzûruna götürüyüm ve himmet, mânevî yardım isteyeyim,

böylece feyze kavuşur dedim. Bu niyetle Bahaüddin'i kucağıma alıp, Hâce Muhammed Bâbâ Semmâsî'nin huzûruna götürdüm. Hâce Muhammed Bâbâ Semmâsî, Bahaüddin'i elimden alıp, bağına bastı ve; "Bu yavru, benim oğlumdur. Ben bunu, mânevî evlâtlığa kabûl ettim." buyurdu. Sonra yüzünü talebelerine çevirip, aralarında en meşhûru olan Seyyid Emîr Külâl'e şöyle dedi: "Size, bu yerde bir büyük zâtın kokusu geliyor derdim. Şimdi bu tarafa gelirken de, buraya yaklaştığımızda size önce duyduğum koku iyice arttı demiştim. Hakîkat şudur ki, size bahsettiğim mübârek zât doğmuştur. İşte o mübârek koku, bu melek yavrunun kokusudur. Bu yavru, büyük bir zât olsa gerektir." buyurdu. Böylece henüz daha üç günlük çocuk iken, zamânının en büyük evliyâ ve mürşid-i kâmilî olan Hâce Muhammed Bâbâ Semmâsî'nin müjdesine, himmetine ve feyzine kavuştu. Henüz daha küçük yaşta iken, evliyâlığa âit yüksek nûrlar ve eserler temiz alnında açıkça görünür, hidâyet ve irşâd, hakkı bulma ve yol gösterme nişanları yüksek simâsından belli olurdu.

Annesi şöyle anlatmıştır: "Oğlum Bahaüddin dört yaşında iken, evimizde yavruluyacak bir inek vardı. Bahaüddin, doğumuna bir müddet daha olan bu ineği göstererek, öyle anlıyorum ki, bu inek beyaz başlı bir buzağı doğuracaktır dedi. Birkaç ay sonra inek, dediği gibi bir buzağı doğurdu."

Bahaüddin Buhârî'nin ilk hocası, daha doğar

doğmaz kendisini mânevî evlâtlığa kabûl eden ve hakkında çok müjdelere veren Hâce Muhammed Bâbâ Semmâsî'dir. Önce ondan istifâde etti. Sonra bu hocası, onun yetiştirilmesini en meşhûr talebesi Seyyid Emîr Külâl'e havâle etti. Yedi sene Seyyid Emîr Külâl'in sohbetine devâm etti. Sonra da onun izni ile Mevlânâ Ârif Dikgerânî'nin sohbetine devâm etti. Yedi sene de onun yanında kaldı. Bundan sonra Kusam Şeyh ve Halîl Atâ'nın sohbetlerinde bulundu. Bir müddet de Halîl Atâ'nın yanında kaldı. Ayrıca Mevlânâ Bahaüddin Kışlâkî'den hadîs ilmini öğrendi. Sonra, Abdülhâlık Goncdüvânî'nin rûhâniyetinden feyz aldı. Üveysî olarak yetiştirildi. Böylece tasavvufda ve diğer ilimlerde çok iyi yetişti. Bu tahsil devresini ve tasavvufta yetişmesini bizzât kendisi şöyle nakletmiştir:

"Çocukluktan bülûğ çağına kadar, büyük hocam Muhammed Bâbâ Semmâsî'nin sohbetinde buldum. On sekiz yaşına girdiğim sırada, dedem beni evlendirmek istedi. Hocam Muhammed Bâbâ Semmâsî'yi düğünümde dâvet etmek için beni Semmâsî'ye gönderdi. Semmâsî'ye varıp hocamı görmekle şereflelendim ve elini öptüm. Sohbetinin bereketinden bende öyle bir hâl hâsıl oldu ki, devamlı hocamın sohbetine can atıyordum. O gece kalbimdeki bu arzu ve istek ile gece yarısından sonra kalkıp abdest aldım ve hocamın mescidine gidip, iki rekat namaz kıldım. Başımı secdeye koyup çok duâ ettim. Dilimden şu duâ çıktı:

"Allah'ım, bana belâ yükünü çekmeye kuvvet ver. Mihnet ve muhabbetini çekmeye tâkat, güç ver." Sabah olunca hocamın huzûruna vardım. Bana bakıp, gece olup bitenleri söyledikten sonra; "Evlâdım, duâda; "Yâ Rabbî, râzı olduğun şeyi bu zayıf ve güçsüz kuluna, fazlın ve kereminle ihsân et." demelidir. Çünkü Allah'ın rızâsını kazanan kimseye belâ gelmez. Eğer Allah , hikmet-i ezelîsiyle sevdiği bir kuluna belâ gönderirse, kendi inâyetiyle o kuluna kuvvet ve tahammül ihsân eder ve o belâyâ tutulmasının hikmetini bildirir. Belâ istemekte güçlük vardır." buyurdu.

Daha sonra sofraya kurulup, yemek yendi. Hocam, sofrada bir somun ekmeği alıp verdi. Ekmeği çekinerek aldım. Bu çekingenliğimi görüp; "Ekmeği almakta çekiniyorsun. Fakat bu ekmeğin, yolda lâzım olacaktır." buyurdu. Nihâyet dâvetimiz üzerine talebeleriyle birlikte köyümüz Kasr-ı Ârifân'a gitmek üzere yola çıktık. Ben, hocamın bindiği hayvanın üzengileri yanında yürüyordum. Rûhum zevkle dolmuş olduğundan kalbimde hiçbir dünyâ düşüncesi yoktu. Aşk ve şevkle dolu olan kalbim heyecanla çarpıyordu. Allah sevgisinden başka her şey kalbimden çıkmıştı. Bu sırada kalbim dünyâyâ meyledecek olsa, hocam hemen; "Kalbini ayrılıktan koru." buyururdu. Hocamın bu kerâmetini ve keşfini gördükçe, muhabbetim kat kat artıyordu. Yolumuz bir köye uğradı. O köyde hocamın dostlarından biri bizi karşılayıp evine dâvet etti. Hocam da bu dâveti kabûl edip, o zâtın

evine indi. Ev sâhibinin, mahcûbiyetinden ızdırap içinde yüzü kızardı. Bu hâlini gören hocam, o kişiye; "Senin ızdırabının sebebi nedir?" dedi. O da; "Efendim, size yemek ikrâm etmek istiyorum, fakat süttten başka bir şeyim yoktur." dedi. Bunun üzerine hocam bana; "Bahaüddin, sana verdiğim ekmeğe ihtiyaç hâsıl oldu. O ekmeği ver." dedi. Ekmeği çıkarıp verdim. Ev sâhibi de sütü getirip sofraya koydu. Ekmeği süte batırarak yedik ve hepimiz doyduk. Bu kerâmeti karşısında hocamıza hayranlığımız arttı. Sonra kalkıp yolumuza devâm ettik."

"Hocam Muhammed Bâbâ Semmâsî vefât edince, dedem beni Semerkand'a götürdü. Orada bulunan büyük âlim ve velîleri ziyâret edip, benim için duâ ve himmet istedi. Sonra Kasr-ı Ârifân'a döndük. O günlerde Ali Râmîtenî hazretlerinden gelip, emâneten saklanmakta olan taç bana verildi. O anda kalbim Allah'ın muhabbeti ile dolup, taştı. Sonra hocam Seyyid Emîr Külâl, Kasr-ı Ârifân'a geldi. Bana çok iltifâta bulunup; "Hâce Muhammed Bâbâ Semmâsî, bana; "Oğlum Bahaüddin'in yetişmesi ile ilgilen. Ondan şefâatini esirgeme! Eğer onun yetişmesinde kusûr edersen, sana hakkımı helâl etmem." buyurdu. Ben de bu vasiyeti üzerine senin yetişmen ile ilgileneceğime söz verdim." dedi. Seyyid Emîr Külâl Bahaüddin Buhârî'nin yetişmesi için titizlikle meşgûl olup, onu tasavvufta yüksek derecelere ulaştırdı. Hattâ bir gün ona şöyle buyurdu: "Yüce mürşidim Hâce

Muhammed Bâbâ Semmâsî'nin sizin terbiyeniz ile ilgili vasiyetini yerine getirdim. Sizi istenilen şekilde yetiştirdim. Hem hâl bakımından, hem de ilim bakımından yüksek bir himmete sâhip bulunuyorsun. Şimdi nereye gitmeyi arzu edersen gidebilirsin. Her kimden olursa olsun, sohbetinde bulunmak ve istifâde etmek husûsunda serbestsin. Tarafımızdan size izin ve ruhsat verilmiştir. Bizde olan hâl ve makamları size fazlasıyla verdim. Bostânı senin için kuru ettim. Yâni göğsümde, kalbimde olanların hepsini sana verdim. Rûhâniyet kuşunu, insanlık yumurtasından (dar nefis çerçevesinden) çıkardım. Ama senin himmet kuşun, yükseklerde uçuyor. Şimdiden sonra icâzetlisin, müsâdelisin, izinlisin."

Bahaüddin Buhârî , hocası Emir Külâl'in bu sözleri üzerine Mevlânâ Ârif'in sohbetine gidip, yedi sene de onun yanında kaldı. Sonra Halîl Atâ'nın yanına gidip, on iki sene sohbetinde bulundu. İki defâ hacca gitti. İkinci haccında Herat'a gidip, Mevlânâ Zeynüddîn ile üç gün sohbet etti. İkinci hacca gidişinde Hicâz'dan dönüp, bir müddet Merv şehrinde ikâmet etti. Daha sonra Buhârâ'ya dönüp orada yerleşti. Emîr Külâl'nin vefâtından sonra, insanlara doğru yolu gösterip, rehberlik vazîfesini yaptı.

Şâh-ı Nakşbend şöyle anlatmıştır: "Bir gece rüyâmda, Türk âlimlerinden Hakîm Atâ, beni yetiştirmesi için talebelerinden birine havâle etti.

Sâliha bir ninem var idi, rüyâmı ona anlattım. "Oğlum, senin Türk âlimlerinden nasîbin vardır." dedi. Bunun üzerine rüyâda gördüğüm o dervişin sîmâsını hatırımda tuttum ve karşılaştığım günü bekledim. Bir gün Buhârâ pazarında, Hakîm Atâ'nın rüyâmda beni yetiştirmesi için kendisine havâle ettiği zât ile karşılaştım. İsmi Halîl Atâ idi. Ben onu derhâl hatırlayıp, tanıdım. Fakat bir türlü yanına yaklaşıp sohbet edemedim. Bundan dolayı üzgün bir hâlde eve döndüm. Akşam bir kimse evime gelip, Halîl Atâ seni çağırıyor dedi. Bu habere çok sevindim ve bir mikdâr hediye bulup, hemen huzûruna gittim. Sohbetiyle şerefledim. Bana çok iltifât etti. Rüyâyı anlatmak isteyince; "Senin hâtırında olanı biz biliyoruz, anlatmana gerek yok." buyurdu. Bundan sonra uzun zaman sohbetine devâm ettim. Çok feyz alıp, istifâde ettim. Bir müddet sonra Mâverâünnehr sultânının vefât etmesi üzerine, oranın halkı, Halîl Atâ'yı sultanlık yapması için Buhârâ'dan Mâverâünnehr'e dâvet ettiler. Dâveti kabûl edince ben de birlikte gittim. O tahta oturdu. Ben de hizmetine devâm ettim. Kendisinde çok kerâmetler görülüyordu. Bana şefkat ve muhabbet gösterip yetiştirdi. Böylece orada altı sene süren sultanlığı sırasında da hizmetinde bulundum. Kendisine o kadar yakın oldum ki, her sırrına vâkîf, işlerinde idâreci oldum. Görünüşte diğer hizmetçiler gibi çalışırdım. Hâlimi bildirmezdim. Altı sene sonra bu büyük âlim tahttan indi. Sultanlığı sona erdi. Bundan sonra Zeyvertûn köyüne yerleştim.

Yine şöyle nakletti: "Bende tasavvuf hallerinin görüldüğü ilk günlerde mübârek bir zât ile yakınlığım oldu. Bu zât bana; "Seni Hakk'ın âşinâlarından görüyorum." deyince, "Umarım ki, sizin teveccühünüz ve yardımınızla âşinâlardan olurum." dedim. Dedi ki: "Arzular karşısında nefsin ile ne hâldesin?" "Bulursam şükrederim, bulamazsam sabrederim." dedim. "Bu kolay bir iştir. Asıl iş, nefsinin bir yerde hapsedip, ekmek ve su vermeyeceksin ve nefsin o hâle gelmiş olacak ki, sana serkeşlik etmeyip, boyun eğsin." buyurdu. Bunun üzerine o zâta yalvardım. Bu hâle kavuşmam için teveccüh etmesini istedim. Buyurdu ki: "Nefsinin, başkalarından ümitsiz ve yalnız kalacağı bir sahrâya gideceksin, Allah'a ibâdet ile meşgûl olacaksın ve orada üç gün kalacaksın, dördüncü gün târif edeceğim bir dağa gideceksin, karşına çıplak ata binmiş bir kimse çıkacak. Ona selâm verip geç. Üç adım geçtiğin zaman sana o; "Ey genç! Dur sana ekmek vereyim." diyecek. Sen hiç aldırılmayıp, ekmeği almadan geçip gideceksin. Bu zâtın emri üzerine, söylediği gibi üç gün sahrâda yalnız kalıp ibâdet ile meşgûl oldum. Dördüncü gün târif ettiği dağın eteğine gittim. Giderken buyurduğu gibi ata binmiş bir zât karşıma çıktı. Selâm verip, geçtim. Bana; "Delikanlı sana ekmek vereyim." dedi. Ben aslâ aldırmadım ve ekmeği almadan geçip gittim. Sonra, bana bunları yapmamı tavsiye eden zâtın huzûruna gittim. Bana;

"Bahaüddin! Bundan sonra insanların hatır ve gönüllerini alıp, düşkünlerin hizmetinde bulunup, zayıflara ve gönlü kırık olanlara ikram ve hürmette bulunacaksın! İlim öğrenme husûsunda gayret ederek, kimsesizlere yoldaş olup, onlara karşı tevâzu göstereceksin!" buyurdu. Bu zâtın emirlerini de yerine getirdim. Uzun zaman bu yolda devâm ettim. Sonra tekrar huzûruna çıktım. Buyurdu ki: "Bahaüddin! Bundan sonra da hayvanlara bakacaksın. Onlar, seni yaratan Rabbinin mahlûklarıdır. Eğer yük çeken hayvanların vücutlarında yara görürsen tedâvi edeceksin." Bu emre de uyarak çok gayret gösterdim. Yolda eğer önüme bir hayvan gelse, o geçinceye kadar dururdum. Hayvanın önüne geçmezdim ve geceleri izlerine yüzümü sürüp, Allah'a yalvarırdım. Bütün bunlar, içimdeki nefis düşmanının kırılması, ıslâh olması için idi. Yedi sene böyle devâm ettim. Sonra tekrar o zâtın huzûruna gittim. Buyurdu ki:

"Bahaüddin! Bundan sonra yolların hizmetiyle meşgûl ol, yolları süpürüp temizle, gelip geçenlere eziyet veren şeyleri kaldır. İğrenç şeyleri yollardan alıp, görünmez bir yere at. Yollardan gelip geçenler zahmet çekmesinler ve rahatsız olmasınlar." Bu emrine de uyarak, bir müddet de bu işle meşgûl oldum. Bu zât ne emretmişse, büyük bir bağlılık ile hepsini yerine getirdim. Bu hizmetleri yaparken, Allah'ın nice nîmetleri ve ihsânları bana göründü. Nefsim iyice ezildi. Nefsâniyetten ve mâsivâdan, Allah'dan başka herşeyden kurtulup, rûhâniyet

derecesine eriştim. Bu sırada bana Allah'dan pekçok sırlar tecellî etti."

Bahaüddin Buhârî Şâh-ı Nakşbend yine tasavvuftaki ilk hâllerini şöyle anlatmıştır: "Tasavvuf hâllerinden cezbe hâli çoğalıp kararsız düştüğüm günlerde, geceleri ay ışığında kabristanda dolaşırdım. Bir gece, devamlı ziyâret edilmekte olan üç büyük zâtın mezarını gördüm. Her birinin kabrinde yanmakta olan birer kandil vardı. Kandillerin yağı ve fitilleri olduğu hâlde çok sönük yanıyorlardı. Fitillerini hareket ettirmek lâzımdı ki, parlak yanıp, çok ışık versinler. O kandilleri öylece bırakıp, Hâce Muhammed Vasî'nin kabrinin başına gittim. Bana orada Hâce Ahmed Eçkarnevî'nin kabrine gitmem işâret olundu, oraya gittim. Onun kabrinin başına, bellerinde kılıç takılı olan iki kişi geldi. Beni tutup, bir hayvana bindirdiler. Hayvanın yönünü Mezdâhin tarafına çevirip, gittiler. O gece sabaha doğru Mezdâhin mezarlığına ulaştım. Orada da diğer kabirlerdeki gibi bir kandil yanıyordu. Fakat o da sönük yanmaktaydı. Kibleye karşi dönüp oturdum. Bu sırada bana kendimden geçme hâli geldi. Kible tarafında bir duvar gördüm. Duvar yarılıp, yeşil örtüler ile süslenmiş bir taht ve bu taht üzerinde bir zât oturmuş idi. Etrâfında ise kalabalık bir cemâat vardı. İçlerinde Muhammed Bâbâ Semmâsî de vardı. Sâdece onu tanıyordum. Bunların vefât eden ve bu yolun büyükleri olduğunu anladım. Fakat kürsünün üzerinde oturan

kimdir diye merak ediyordum. Ben böyle düşünürken, kürsü etrâfında bulunan cemâatten biri bana şöyle dedi:

"Kürsü üzerinde oturan mübârek zât, Hâce Abdülhâlık Goncdüvânî'dir. Etrâfındaki cemâat ise, onun halîfeleri; Hâce Ahmed Sıddîk, Hâce Evliyâ Gülân, Hâce Ârif Rîvegerî, Hâce Muhammed İncirfagnevî, Hâce Ali Râmitenî'dir." Sonunda hocam Muhammed Bâbâ Semmâsî'yi göstererek; "Bunu, sen hayatta iken gördün, o senin şeyhindir. Sana tâc verdi. Kendisini tanıdın mı?" dedi. "Evet hocamı tanıdım fakat bıraktığı tâcın nerede olduğunu bilmiyorum." dedim. "O senin evindedir. Onu sana kerâmet olarak verdiler ki, bir belâ gelecek olsa, onun bereketiyle belâ def edilir." buyurarak müjdeledi. Cemâatten bana dediler ki: "Dikkat et, kulak ver, şimdi sana Abdülhâlık Goncdüvânî nasîhat edecek! O nasîhatten başka bir şeyle Hak yolunda ilerlenemez. Hâce'nin elini öpmek için izin istedim. Bana izin verildi. Kalkıp yaklaştım. Selâm verip, edeble elini öptüm. Sonra huzûrunda edeble ayakta durdum. Tasavvufda ilerlemek husûsunda buyurdu ki:

"Kabirlerin başında kandillerin sana öyle gösterilmesi, senin bu yolda kâbiliyet sâhibi olduğuna alâmettir. Fakat, fitil gibi olan kâbiliyeti hareketlendirmek lâzımdır ki, bu kâbiliyet ortaya çıksın. Hakkın gizli sırları sana açık olsun. Her durumda dînimizin caddesinde yürümek, azîmet ve

sünnet-i seniyye üzere olmak lâzımdır. Emirlere ve yasaklara uymak husûsunda istikâmet üzere olacaksın. Bid'atlerden, Peygamber efendimiz ve arkadaşları zamânında olmayıp sonradan çıkan, ibâdet olarak yapılan şeylerden ve ruhsatla amel etmekten uzak duracaksın. Hadîs-i şerîfleri öğrenip, amel edersin." Sonra cemâattan bana dediler ki:

"Yarın acele Nesef tarafına gideceksin. Seyyid Emîr Külâl'in hizmetinde bulunacaksın. Oraya giderken yolda ihtiyar bir zât ile karşılaşacaksın. O sana sıcak bir çörek verecektir. Ekmeği al, fakat onunla hiç konuşma. O ihtiyârı geçtikten sonra bir kervana, sonra da ata binmiş bir kimseye rastlayacaksın, o kimse senin önünde tövbe edecek. Sen, o evindeki mübârek tâcını al, Emîr Külâl'e götür."

Bu konuşmalardan sonra bendeki o hâl gidip, eski hâlime döndüm. Derhal başında bulunduğum kabrin yanından ayrılıp, Zeyvertûn tarafına gittim. Evime varıp, bana bırakılmış olan tâcı istedim. Getirip verdiler. Onu giyince hâlim değişti. Bambaşka bir hâle girdim. Tâcı alıp yola çıktım. Sabah namazı vaktinde Mevlânâ Şemseddîn'in mescidine ulaştım. Sabah namazını orada kılıp, o gün Eyne adındaki köyde kaldım. Ertesi gün güneş doğarken Nesef tarafına hareket ettim. Yolda, önceden büyüklerin işâret ettiği gibi, bir ihtiyâra rastladım. Bana bir ekmeğe verdi. Ekmeği alıp, hiçbir şey söylemeden geçip gittim. Sonra bir

kervana rastladım. Kervanın başı bana; "Ey yiğit, nereden geliyorsun?" deyince; "Eyne köyünden." dedim. Ne zaman yola çıktığımı sordular. "Güneş doğarken." dedim. Kervana rastladığım vakit kuşluk vakti idi. Kervandakiler bu sözümü işitince hayret edip; "Eyne köyü buraya dört fersah, yaklaşık 24 km mesâfededir. Sabah vakti çıkılsa, ancak buraya ikindiden sonra gelinebilir." dediler. Kervanı da geçip gittim. Kervanı geçtikten sonra bir atlıya rastladım. Bana; "Sen kimsin? Seni görünce içime bir korku düştü." dedi. "Ben öyle bir kimseyim ki, sen benim önümde tövbe edeceksin." dedim. O atlı yanıma gelip tövbe etti. Şarap yüklü bir beygiri vardı. Beygirin üzerindeki şarabı yere döktü. Onu da geçip yoluma devam ettim. Neseף taraflarında bir köye uğradım. Seyyid Emîr Külâl'in orada olduğunu öğrendim. Hâcegân büyüklerinin mübârek tâcını çıkarıp arz ettim. Bir müddet sükût ettikten sonra; "Bu tâc, Hâcegân büyüklerinin mübârek tâclarıdır." buyurdu. "Evet efendim." dedim. Devâm ederek; "Bu tâc-ı şerîfi almakta iki şart vardır. Birinci şart; bunu korumak, ikincisi; îcâbını yerine getirmek. Bu iki şart, büyüklerin (Hâcegân'ın) yolunda bulunmak ve bize hizmettir. Bundan sonra ben de bu şartlara uymak üzere tâcı alıp kabûl ettim." buyurdular.

Yine şöyle anlatmıştır: "Tasavvufda ilerlemek için çalıştığım ilk günlerde, bir yerde iki kişinin konuşup sohbet ettiğini görsem, gider onlara katılırdım. Onları dinlerdim. Eğer Allah'dan,

Resûlullah'tan, Kur'ân-ı kerîmden konuşup, hayır olan işlerden bahsederlerse, memnun olur ferahlık duyardım. Boş şeyler konuşanlardan ise, keder ve üzüntü duyarak uzaklaştırdım."

"Hak yolda ilerleyip, günahlardan arınmağa ve olgunlaşmağa çalıştığım günlerde, bir gün yolum bir kumarhâneye uğradı. İnsanların kumar oynadıklarını gördüm. Bunlardan iki kişi kumara öylesine dalmışlardı ki, hiçbir şeyin farkında değildiler. Böylece bir müddet devâm ettiler. Nihâyet birisi kaybettikçe kaybetti. Neyi varsa ortaya koydu, onları da kaybetti. Dünyâlık neyi varsa hepsi bitti. Buna rağmen, kumar oynadığı kimseye şöyle diyordu: "Bu kadar kaybıma rağmen, bu oyunda başımı dahî versem oyundan vazgeçmem." Kumarbazın, kumar oynayıp bu kadar zarar ve ziyân görmesine rağmen, o oyuna olan hırsı bana ibret oldu. Hak yolunda yürüyüp daha da olgunlaşabilmek için, bende öyle bir gayret hâsıl oldu ki, o günden îtibâren Hak yolunda talebim her gün biraz daha arttı."

"Tövbe edip, tasavvufa yönelişim şöyle oldu. "Âileme ve çocuklarıma karşı kalbimde sevgi ve muhabbetim çok fazla idi. Bir gün evimde otururken, âileme ve çocuklarıma pek fazla iltifât ve muhabbet gösterdim. Bu sırada âniden kulağıma gizli bir ses geldi. "Her şeyi bırakıp Allah'a dönme zamânı daha gelmedi mi?" denildi. Bu sesi duyunca hâlim değişiverdi. Oturduğum yerde duramaz

oldum. Hemen yakındaki nehre gidip, elbisemi yıkadım ve gusl ettim. Sonra iki rekât namaz kıldım. Bir daha günah işlemek üzere tam bir tövbe yaptım. Her şeyden el çekip, Allah'a döndüm. Nice seneler kıldığım o iki rekât namazın arzusundayım. Bu yola girdikten sonra Zeyvertûn köyünde oturdum. Beş vakit namazımı bu köyün câmisinde kılıyordum. Bir gün nasıl olduysa, bir vakit namazı cemâatle kılmayı kaçırmışım. Câmînin, âlim ve takvâ sâhibi bir imâmı vardı. Bana; "Ben seni, ibâdet meydanının safını dolduran erlerinden zannederdim. Meğer sen, saf dolduran er değil, saf kıran imişsin." dedi. Buna karşılık imâma; "Zât-ı âliniz, hakkımda böyle düşünüyorsunuz, fakat ben yaldızlı ve parlak bir tuncum." dedim. Böyle deyince, imâm efendi şu beyti okuyarak cevap verdi:

"Kalbinin yönünü aşk pazarına çevir,

Demirin hâlis olması ateş iledir."

Bu söz kalbime ziyâdesiyle tesir etti ve içime öyle bir dert saldı, beni öyle bir aşka düşürdü ki bu aşk ile kararsız kaldım. Bundan sonra Allah bana lütuf ve kereminden kapılar açtı. Önceki dostlarımdan birkaçı, bir gece yoluma çıktılar. Bana her biri bir şeyler söyledi. Böylece benim kendilerine uymam için çok uğraştılar. Onlara tâbi olmak isterken, Allah'ın inâyeti ile bir âyet-i kerîmede bildirildiği gibi, Allah'ın açtığı kapıyı kapatmaya ve kapamış

olduğu kapıyı açmaya kimsenin gücü yetmez dedim. Bu söz, eski dostlarıma çok tesir etti. Onlar da benim bulduğum yola girdiler. Benim bütün gayretim, Allah'dan başka her şeyi bırakıp, Allah'ın rızâsına kavuşmaktı. Allah'a sonsuz hamdü senâlar olsun ki, bana inâyet-i Rabbânî, Allah'ın yardımını erišti ve maksadıma kavuşturdu."

Şâh-ı Nakşbend şöyle anlatmıştır: "Talebeliğimin ilk günlerinde, büyük hocam Hâce Muhammed Bâbâ Semmâsî'nin emrettiği şeylerin hepsini yerine getirdim. Bunların faydalarını ve tesirlerini kendimde gördüm. Hocam bana, Resûlullah efendimizin ve Eshâb-ı kirâmın yolunda bulunmamı söylemişti. Ben bu vasiyeti tuttum. Bu hususta son derece dikkat ve gayret gösterdim. Âlimlerin meclisine devâm edip, nasîhatlerini dinledim. Âlimlerin eserlerini okuyup, bildirilenlere göre amel ettim. Allah'ın ihsânıyla bunların faydasını gördüm. Tasavvufta en faydalı ve maksada çabuk kavuşturana şey, Allah'a cân-u gönülden, kendinden geçerek duâ ve niyaz etmek, yalvarmak ve Allah'ın rızâsını istemek, nefsi ezmek, onu mağlub etmektir. İşte bizi bunun için bu kapıdan içeri aldılar. Her ne bulduksa, bu sebeble bulduk. Bu mekânda sarı yüz ve eski elbise ararlar. Atlas ve ipeğin pazarı burası değildir. Bir sâlik, hakîkat yolunda kendi nefsinin Fir'avn'ın nefsiyle mukâyese etmeli ve kendi nefsinin onun nefsinden yüz bin defâ daha aşağı görmeli. Eğer böyle olmazsa, o sâlik, hakîkat yolunun ehli

olamaz. O yolda yokluk, nefsi temizlemek kolay değildir. Fakat bu, yolda maksada ulaşmak için bir ip ucu. İşte ben de bunun için, nefsimi varlıkların her tabakasına nisbet edip, bu yolda yürüdüm. Nefsimi kâinâttaki her şey ile karşılaştırdım. Hakîkate her şeyi, her varlığı, her mahlûku daha üstün ve daha hoş gördüm. O hâle geldi ki, nefsim ile varlıklardan herhangi biri arasında kıyâs yaparak düşündüm. Kendimi aşağı ve âciz gördüm. Bu, benim içimdeki her türlü kir ve pası temizledi. Kâinâtta ne varsa hepsinden fayda gördüm. Fakat nefsimden hiçbir fayda görmedim. Nefsimin önüne geçmemiş olsaydım, onu terbiye etmeseydim ve kendi isteği ile başbaşa bıraksaydım, beni bu kapıdan içeri almadıkları, bu makama koymadıkları gibi, nefsimin daha bana nice zararları dokunacaktı."

Yine şöyle anlatmıştır: "Gençliğimde Allah'a yalvarıp; "Yâ Rabbî! Bana yardımını ihsân et. Bu yolun ağırlığını çekmeye kuvvet ver. Bu yolda ne kadar riyâzet, nefsin isteklerini yapmamak ve mücâhede, nefsin istemediği ne varsa yapayım." diye duâ ettim. Allah duâmı kabûl buyurup, bana öyle bir kuvvet ve kudret ihsân etti ki bu yolun ne kadar zahmet ve meşakkati varsa hepsine katlandım. Ne yapmak lâzımsa Allah'a hamd olsun yaptım. Şimdi ihtiyâr hâlimde, riyâzetten ve nefsimle mücâdeleden kurtulmuş bulunuyorum... Evliyâ-i kirâmın rûhlarına teveccüh ediyor, hepsinin rûhâniyetlerinin eserini görüyordum."

Şâh-ı Nakşbend Bahaüddin Buhârî öyle bir yıldız olarak yetiştirildi ki irşâd semâsı onunla süslendi. O, ucu bucağı olmayan bir ilim ve irfan denizi idi. Her nerede cehâlet zulmeti varsa, onu üstün nurları ile örttü, kapattı. Kimin gönlüne bir şüphe düşüyse, özündeki çürütülmez belgelerle onu giderdi. İnsanlara üstün şânını anlatan nice işâretler gösterdi. Ölü kalbleri diriltti. Ruhlara kuvvet verip canlandırdı. Pekçok kerâmetlerin sâhibi oldu. İnsanları irşâd etmeye, doğru yolu göstermeye başladığının haberi bütün fezâyı doldurdu. Doğunun ve batının kalbi onunla sevince boğuldu. Kısralar ve sultanlar onun karşısında edeple durdu, ona merhabâya geldi. Çöldeki vahşi hayvanlar bile yardım istemeye geldi. İşte onun ciltler dolusu tutan kerâmetlerinden ve menkıbelerinden bir kaçı:

Bir defâsında Neseft'e büyük bir kuraklık oldu. Sıcaktan toprak çatlayıp, mahsûller kurumaya başladı. Halk, günlerce yağmur bekledi. Fakat bir damla bile düşmedi. Nesef halkı, Bahaüddin Buhârî'nin duâsını almak için aralarından birini huzûruna gönderdiler. O da gelip durumu arz etti. Nesef ahâlisi kuraklıktan dolayı mahzûn ve kederlidir, dedi. Bunun üzerine, Bahaüddin Buhârî buyurdu ki: "Üzülmesinler, Allah onlara yağmur gönderecek." Aradan kısa bir zaman geçti, Neseft'e yağmur yağmaya başladı. Bir gün ve bir gece devâm etti. Kuraklık kalkıp bolluk oldu.

Bir talebesi şöyle anlatmıştır: "Ben küçük yaşta Cenânyan denilen yerden Buhârâ'ya geldim. Âlimlerin derslerine devâm ettim. Sonra kalbime Kâbe'yi ziyâret etme arzusu düştü. Mekke'ye gidip, Kâbe'yi ziyâret etmek şerefine kavuştum. Buhârâ'ya döndüm. Fakat nefsim çok azgındı. Hattâ eşkıyâlık yapacak kadar kötü bir hâlde idi. Ben bu hâlde iken, bir çekilme hâli hâsıl oldu. Bu hâl, beni ister istemez, Bahaüddin Buhârî'nin huzûruna sürükledi. Huzûruna varınca, beni yanına yaklaştırdı. Sonra ensemle öyle bir vurdu ki, yediğim sillenin tesirinden neye uğradığımı bilemedim. İstemeyerek bağırdım. Bahaüddin Buhârî bu hâlime öfkelenip; "Sus!" dedi. Sonra da; "Eğer sabredip o nârayı atmasaydın, bir sohbetle işin tamâm olurdu." buyurdu."

Bahaüddin Buhârî'nin talebelerinden Şeyh Ömer Taşkendî şöyle anlatmıştır: "Benim, Bahaüddin Buhârî'ye muhabbetim ve talebe olmam şöyledir: Önce Taşkend'de talebelerinden bir kısmını tanımıştım. Onlar ile sohbet eder, hizmetlerinde bulunurdum. Sohbet sırasında bana, Bahaüddin Buhârî'nin fazîletini, hâllerini anlatırlardı. Böylece görmediğim hâlde ona karşı içimde bir muhabbet hâsıl oldu. Bir gün Taşkend'deki talebelerinden birinin evine gittim. Hocasını hatırlıyor ve ona râbıta ediyordu. Bir müddet oturduktan sonra yemek getirdi. O anda Bahaüddin Buhârî gözüme göründü ve kulağıma; "Senin Horasan'a gitmen gerekir." diye söyledi. Yemekten sonra Horasan'a

gitmek üzere yola çıktım. Horasan'a, oradan da Beheâddîn Buhârî'nin yakın talebelerinden Mevlânâ Celâleddîn'in bulunduğu yere gittim. Evine varıp kapıda durdum, kendisi tarafından çağrılmamı bekledim. Bir saat sonra evinden bir cemâat çıktı. Beni çağırıp huzûruna kabûl ettiler ve; "Sen geldiğin sırada, gelişinden haberim var idi. Fakat seninle başbaşa görüşmek istedim. Onun için beklettim." dedi. Bundan sonra hâlimi ona anlattım ve çok ağladım, yardımcı olmasını istedim. Yemîn ederek dedi ki: "Bahaüddin Buhârî sana kâfidir, teveccühüne kavuşursun." Sonra onun fazîletinden, menkıbelerinden bahsedip, huzûruna kavuşmak için hemen yola çıkmamı söyledi.

Yolculukta başıma bâzı hâdiselerin geleceğini de işâret etti. Derhâl Nesef tarafına doğru yola çıktım. Oradan da Horasan'a hareket etmek üzere bir gemiye bindim. Gemi bir müddet yol aldıktan sonra sabah namazının vakti girdi. Gemide bir ezân okudum. Hiç bir yolcu namaza kalkmadı. Bu duruma üzülüp, onlara nasîhat ettim. Fakat bana kızdılar. Bu durum karşısında bende öyle bir hâl oldu ki, kendimi suya atmak istedim. Ayaklarımı suya uzatıp gemiden ayrıldım, fakat batmadım. Öyle bir hâl oldu ki, suyun üzerinde yürümeye başladım. Gemidekiler bu hâlimi görünce ağlamaya başladılar. "Biz yanlış bir iş yaptık, yaptığımıza tövbe ettik. Gemiye gel, sen ne dersen onu yapacağız." dediler. Bunun üzerine tekrar bindim. Sabah namazını, gemideki yolcular ile cemâat olup

kıldık. Bir müddet yolculuktan sonra Âmûre kalesine vardık. Orada da acâib hâdiseler oldu. Bahaüddin Buhârî'ye ilticâ edip, sığındım. Şîrmüşter denilen bir dergâha vardım. Yola devâm ederken bir kervana rastladım. Bana;

"Bu çöle dalma, çok büyük bir çöldür, yolunu şaşırırsın. Burada dur, şâyet yola devâm edecek olursan sağ tarafa yönel, sol taraftan gidersen sonunu bulamazsın ve helâk olursun." dediler. Kervan geçip gittikten sonra, kendi kendime; "Ben, Bahaüddin Buhârî'nin huzûruna gitmek üzere yola çıkmış bulunuyorum. Ona tâbi olup, hak yola gireceğim için bana tehlike gelmez." dedim. Çöle dalıp yürümeye başladım. Bir müddet yürüdükten sonra aç olduğumu hatırladım. Kendi kendime bâzı nefis yemekleri düşünerek; "Âh o yiyecekler olsa da yesem!" dedim. Ben böyle düşünürken, o anda önüme birdenbire bir sofraya geldi, üzerinde aklımdan geçen yemekler vardı. Bu durum karşısında hâlim değişti. Ağlamaya başladım. "Ey Allah'ım, senin rızânı arayan kimseye her ne lâzım olursa ihsân ediyorsun. Ben de senin rızândan başka bir şey aslâ talep etmeyeceğim." dedim. O yemekleri yiyip, çölde yola devâm ettim. Yolda karşıma bir ceylan sürüsü çıktı. Beni görünce sağa sola kaçışmaya başladılar. "Eğer bu yoldaki arzum ve isteğimde samîmî isem, ceylanlar benden kaçmazlar" dedim. Böyle der demez, ceylanlar yanıma toplanıp bana yüzlerini sürmeye başladılar. Bu durum karşısında da hâlim değişti ve çok

ağladım. Bahaüddin Buhârî'ye karşı muhabbetim o kadar arttı ki, huzûruna bir an evvel kavuşmak için can atıyordum. Ehan denilen yere vardığımda, yine Bahaüddin Buhârî'nin bereketi ile acâib hâllere kavuştum. Oradan Serahs'a vardım. Kendi kendime;

"Her yerde Allah'ın dostları, sevgili kulları bulunur. Bu civarda da vardır. Onlardan müsâade almadıkça bu şehre girmeyeyim." dedim. Böyle düşünürken, karşıma dîvâne hâlde bir kimse çıktı. Halk onu görünce; "Divâne Dâvûd geliyor." dediler. Benim yanıma yaklaşınca, onu karşılayıp, selâmün aleyküm diyerek selâm verdim. "Ve aleykesselâm." deyip selâmımı aldı. "Hoş geldin Türkistanlı derviş!" dedi. Beni yanına yaklaştırıp koynundan bir ekmek çıkardı. Ekmeği parçalayıp yarısını bana verdi, ve;

"Ey derviş, bu ekmeğin yarısını sana verdiğim gibi, bu mülkün yarısını da sana verdim!" dedi. Bu hâdiseden sonra Serahs şehrine girdim. Çarşıya girince, bir başka divâne gördüm. Çocuklar taşa tutuyorlardı. "Bu divânenin adı nedir?" diye sordum. "Câvadâr'dır. Bu beldenin divânelerindedir." dediler. Kendi kendime; "Bundan da izin alayım." dedim. Bir taraftan da çocuklar onu taşa tutuyorlardı. Bana bakıp; "Ey Türkistanlı derviş, söz divâne Dâvûd'un söylediği gibidir!" diyerek ilk karşılaştığım kimse ile görüşüp kavuştuğumuz şeylere işâret etti. Bundan

sonra bende güzel bir hâl, cem'iyet hâsıl oldu.
Yemek arzu ettim ve;

"Her hâlde bu şehirde Bahaüddin Buhârî'nin sevenlerinden bir kimse bulunur ve ilk lokmayı onun elinden yerim." dedim. Bu sırada yanıma biri gelip; "Ben Bahaüddin Buhârî'nin hizmetçilerindenim. Evime buyur." dedi. Beni evine götürdü. Üç çeşit yemek getirdi. Sonra bana; "Bahaüddin Buhârî Behrâb denilen yere gitmişler, oradan burayı teşrif edecekler. Burayı teşrif edinceye kadar sen bizde kalacaksın, senin yerin burasıdır." dedi. Birkaç gün sonra Bahaüddin Buhârî'nin orayı teşrif etmek üzere oldukları haberini aldık. Karşılama üzere derhâl dışarı çıktık. Bahaüddin Buhârî bir merkeb üzerinde ve etrâfında talebeleri olduğu hâlde teşrif ettiler. Bir mezarlığa yöneldiler. Ziyâretinde o kadar insan toplanmıştı ki, kalabalıktan yanlarına yaklaşmak mümkün olmadı. Kendi kendime;

"Çok uzaklardan geldim. Çok zahmetlere katlandım. Acabâ bana neden hiç iltifât etmediler? Artık ben kendi başıma kaldım." diye düşündüm. Bu düşünceler hatırımdan geçtiği sırada, Bahaüddin Buhârî merkebden indiler ve yanına yaklaşmamı istediler. Bana;

"Hoş geldin ey Taşkendlî Dervîş Ömer, yanlış anlama, daha sen buraya geldiğin saatte haberdâr oldum. Şimdi şu gördüğün kalabalık ile bir müddet

meşgûlüm." buyurdu. Sonra eve gittiler ve kalabalık da dağıldı. Beni huzûruna kabûl edip;

"Başından geçen hâdiselerin hepsini bilmekteyiz. Gemide iken denize inince sana biz yardım ettik. Çölde önüne sofraya bizim tasarrufumuzla geldi. Ceylanların sana yaklaşması ve iki divâne ile karşılaşman ve vukû bulan diğer hâdiseler hep bizim teveccühümüz ile oldu." buyurdu. Bu sohbeti sırasında bana öyle teveccüh ve tasarrufda bulundular ki, bambaşka bir hâle girip, çok ağladım. "Niçin ağlıyorsun?" diye sordu. Ben de; "Şimdiye kadar geçen ömrü zâyî etmişim." dedim. "Öyle söyleme; yalnız bundan evvel bunu bilmiş olsaydım diyebilirdin. Şu andaki müşâheden ve teslimiyetin ondan daha büyüktür." buyurdu. Sonra; "Şimdi sen, bulunduğun hâli mi, yoksa geçen hâlini mi istersin?" diye sordu. Ben de; "Bu hâlimi isterim." dedim. "Bu iş tâbi olmadan olmaz." buyurdu. "Ne işâret buyurursanız, ne emrederseniz yerine getiririm. dedim. Ben böyle deyince; "Huyunuz mübârek olsun!" buyurdu."

Talebelerinden Emîr Hüseyin de şöyle anlatmıştır: "Benim evim Kasr-ı Ârifân'da idi. Yirmi yaşına kadar çiftçilik ile uğraştım. Namazdan ve niyâzdan uzak idim. Yiyip içip yatmaktan başka işim yoktu. Tam gençlik cehâleti içinde idim. Bahaüddin Buhârî câmiye giderken, gelip geçtikçe beni görüp tebessüm ederdi. Nihâyet bir gece rüyâmda Bahaüddin Buhârî'yi gördüm. Mübârek elinde bir

ayna vardı. Aynayı bana verdi. Aynaya baktım, kendimi gördüm. Uyanınca, beni bambaşka hâller kaplamıştı. Âniden Bahaüddin Buhârî evime geldi. Bana dedi ki; "Aynayı sana kim verdi?" "Siz verdiniz efendim." dedim. "Niçin namaz kılıp, Kur'ân-ı kerîm okumazsın?" buyurdu. "Kur'ân-ı kerîm okumayı bilmiyorum." dedim. "Ben sana namazı ve Kur'ân-ı kerîmi öğretirim." buyurdu. Bundan sonra beni yetiştirip, terbiye etti. Pekçok ihsâna ve nîmete gark etti."

Nakledilir ki, Şeyh Şâdî adında bir zât, Kasr-ı Ârifân'a gelip, Bahaüddin Buhârî'nin huzûruna girerek, ziyâretlerine gelmekte kusûr ettiğini söyleyip affetmelerini istedi. Bahaüddin Buhârî ona şaka yaparak; "Bedâva özür kabûl edilmez." buyurdu. Gelen zât; "Bir öküzüm vardır, onu size vereyim." dedi. "Onu kabûl etmeyiz, köyünde uzun zamandan beri biriktirip, duvar arasında bir kap içinde gizlediğin kırk altının var, onları getirirsen kabûl edilir." buyurdu. Şeyh Şâdî; "Sakladığım altınları başka kimse bilmiyordu. Nasıl bildiler?" diye hayretler içinde kaldı, sonra köyüne gidip altınlarını getirdi. Bahaüddin Buhârî'nin önüne koydu. Bahaüddin Buhârî altınları sayıp, içinden bir tânesini ayırdı. Diğerlerini o zâtâ geri verdi. "Bunlarla öküz satın alıp çiftçilik yap, kaldırdığın mahsûlü Allah'ın kullarına dağıt." buyurdu. Sonra ayırdığı bir altını göstererek; "Bu altın haramdır." buyurdu. Daha sonra o zâtâ; "Hâce'nin ayırdığı o bir altını nereden almıştın?" dediler. Bahaüddin

Buhârî'yi tanıyıp, ona talebe olmadan önce bir kumarda kazanmıştım, dedi.

Bahaüddin Buhârî , talebelerinden birini, bir işi için bir yere göndermişti. Talebesi işi görüp dönerken, yolda havanın çok sıcak olması sebebiyle, dinlenmek için bir ağacın gölgesine oturdu. Dinlenirken uykusu gelip, uyuya kaldı. Uyur uyumaz rüyâsında hocası Bahaüddin Buhârî'yi gördü. Elinde bir asâ ile yanına yaklaşp; "Uyan, kalk burası uyuyacak yer değildir." dedi. Bunun üzerine hemen uyanıp gözlerini açtı ve ayağa kalktı. Birden, iki kurdun kendisine doğru yaklaştığını ve hüçûm etmek üzere olduklarını gördü. Hemen oradan uzaklaşp yoluna devâm etti. Kasr-ı Ârifân'a varınca, Bahaüddin Buhârî'nin yola çıkmış, kendisini karşılamakta olduğunu gördü. Yanına yaklaşınca; "Hiç öyle korkulu ve tehlikeli yerlerde istirahat edilir mi?" buyurdu.

Bahaüddin Buhârî bir gün bir yere gitmekte iken, yolları bir akarsuya rastladı. Yanında bulunan talebelerinden Emîr Hüseyin'e; "Kendini bu suya at." buyurdu. Daha böyle derdemez, Emîr Hüseyin hiç tereddüt etmeden kendini akan suya attı ve suyun içinde kayboldu. Aradan bir müddet geçti. "Ey Emîr Hüseyin, çık gel!" buyurdu. Emîr Hüseyin derhâl sudan dışarı çıktı. Elbisesinde en ufak bir ıslaklık yoktu. Bahaüddin Buhârî ona; "Ey Emîr Hüseyin, kendini suya atınca ne gördün?" diye sordu. Emîr Hüseyin dedi ki: "Emriniz üzerine

kendimi size fedâ ederek suya atınca, bende öyle bir hâl hâsıl oldu ki, kendimi birden bire gâyet güzel döşenmiş bir odada buldum. Bu odanın hiç kapısı yoktu. Kapı aradım, orada zâtı âlinizi gördüm. Bana bir kapı gösterdiniz. İşte bu kapıdan çık buyurdunuz. Eliniz ile kapıyı açtınız, ben de kapıdan çıktım. İşte huzûrunuza geldim." dedi.

Bahaüddin Buhârî'ye bir gün hediye olarak bir mikdâr balık getirilmişti. Balığın getirildiği sırada, o mecliste hazır bulunan talebeleri ile berâber balığı yemek arzu ettiler. Bunun üzerine balık hazırlanıp, sofraya kuruldu. Talebeler, Bahaüddin Buhârî ile birlikte sofraya oturdular. İçlerinden biri, gelip sofraya oturmadı. Bahaüddin Buhârî ona; "Niçin gelip oturmuyorsun?" dedi. O da oruçluyum diyerek, nâfile oruç tuttuğunu bildirdi. Ona; "Gel bize uy!" dedi. Fakat gelmedi. Tekrar; "Gel bize uy! Sana Ramazan günlerinden bir günde tutulan oruç sevâbı kadar hediye edeyim." dedi. Fakat o kimse söz tutmayıp, inadında ısrâr etti. Bunun üzerine talebelerine; "Bu adam, Allah'dan uzaktır. Siz onu terkediniz." buyurdu. O oruçlu kimse, son derece zâhid bir kimse idi. Fakat Bahaüddin Buhârî'nin sözüne peki demeyip, muhâlefet göstermesi sebebiyle, zâhidliğini kaybetti, ne namaz, ne niyaz kaldı. Tamâmen dünyâyâ tapmaya başladı ve felâkete düştü.

Bahaüddin Buhârî , Buhârâ'nın bir köyüne gitmişti. Şeyh Hüsrev adında bir zâtın evinde misâfir oldu.

O akşam Şeyh Hüsrev, o köyde bulunan bütün âlimleri ve ileri gelenleri evine dâvet etti. Hep birlikte yemek yediler. Yemekten sonra Bahaüddin Buhârî , ev sâhibi Şeyh Hüsrev'e; "Git kapıya bak kim var?" buyurdu. Gidip baktı ki, köy halkından Yûsuf adında biri, bir kap içinde armut getirmiş kapıda bekliyordu. İçeri girmesine müsâade edildi. O da içeri girip, elindeki armut dolu kabı Bahaüddin Buhârî'nin önüne koydu. Bahaüddin Buhârî; "Bu armutları nereden aldın?" dedi, o da aldığı yeri söyledi. Bahaüddin Buhârî bir müddet susup, sonra ev sâhibine; "Bu armutları büyük bir kaba boşalt gel." dedi. Ev sâhibi armutları büyük bir kaba boşaltıp ortaya koydu. Bahaüddin Buhârî, armutlardan birini alıp getiren kimseye verdi. Sonra diğer armutların orada bulunanlara dağıtılmasını emretti. Dağıtıldıktan sonra;

"Hiç kimse kendine verilen armudu yemesin, beklesin." buyurdu. Sonra armutları getiren Yûsuf adlı köylüye dönüp;

"Armutları getirmekteki maksadın nedir bilir misin?" dedi. Getiren kimse; "Efendim, bana köyümüze keşf ve kerâmet sâhibi bir zât geldi dediler. Ben de sizi görmekle şereflemek için, bu armutları satın alıp, size hediye getirdim. Fakat küstahlık edip, armutların içinden birine bir işâret koydum ve en alta yerleştirdim. Eğer o zât evliyâ ise, bu armudu bulup bana verir diye düşündüm." dedi. "Öyleyse elindeki armuda bak, o işâret

koyduğun armut mu?" buyurdu. "Evet efendim. O armuttur." dedi. Bundan sonra Bahaüddin Buhârî buyurdu ki:

"Allah'ın evliyâ bir kulunu, bir kimsenin denemesi uygun değildir. Fakat işâretlediğin armudu bulup sana vermeseydik, sen bizden uzak kalır ve çok zarar görürdün. Resûlullah efendimizin bildirdiği yolda bulunan kimseyi imtihâna hâcet yoktur." Armutları getiren kimse, yaptığı işten çok pişmân olup, Bahaüddin Buhârî'den af ve özür diledi.

Talebelerinden biri şöyle anlatmıştır:

"Semerkand'da oturuyordum. Bahaüddin Buhârî'nin keşf ve kerâmet sâhibi büyük bir zât olduğunu duyunca, ona karşı muhabbetim iyice arttı. Sabrım kalmadı ve sohbetine kavuşmak için Buhârâ'ya gitmeye karar verdim. Yola çıkarken annem hırkamın bir yerine harçlık olarak dört altın dikti. Buhârâ'ya varınca, Bahaüddin Buhârî'nin sohbetine katıldım. Sohbeti sırasında beni öyle bir hâl kapladı ki, sabrım kalmadı. Orada bulunanlardan birine, Bahaüddin Buhârî'ye beni talebeliğe kabûl etmesini söylemesi için ricâ ettim. Durumumu arz edince, bana çok iltifât edip, kabûl ederiz, fakat senden altın alırsın buyurdu. "Ben fakirim, altınım yoktur." dedim. Talebelerine dönüp; "Bunun hırkası içinde dört altını var, yok diyor." dedi. Bahaüddin Buhârî bunu söyleyince, hayretler içinde kaldım. Hemen hırkamı söküp, içindeki dört altını çıkarıp önlerine koydum. O

mecliste bir çocuk vardı. Talebelerinden birine; "Al şu altınları bu çocuğa ver." buyurdu. O talebe alıp çocuğa verdi. Fakat çocuk almadı. Çok ısrar etmelerine rağmen kabûl etmedi. Tekrar bana verdiler. Çok utanıp mahcub oldum. Bu hâdiseden sonra, Bahaüddin Buhârî , talebeleri ile birlikte başka bir köye gitmek üzere yola çıktı. Ben de onlara katıldım. O köyde büyük bir sohbet meclisi kuruldu. Bir ara talebeleri, beni de talebeliğe kabûl etmesini arzettiler. Bu sefer yanımdaki altınları, o mecliste bulunan başka bir çocuğa vermemi söylediler. Verdim fakat, o da almadı. O kadar mahcub oldum ki, utancımın yerin dibine girecektim. Talebeleri, beni talebeliğe kabûl buyurmaları için bir daha arz ettiler. O zaman buyurdu ki:

"Hasislik, cimrilik, herkes için sevimsiz ve iğrenç bir sıfattır. Bilhassa Hak yolunda ilerlemek isteyen bir kimsenin hasislik etmesi çok kötü bir iştir." Bundan sonra beni de talebeliğe kabûl etti. Beni irşâd ederek, dünyâ sevgisini kalbimden çıkardı. Hamdolsun tevekkül sıfatı böylece kalbime yerleşti.

Bahaüddin Buhârî'nin talebelerinden biri, bir yere gitmek istediği zaman kerâmetiyle havada uçarak gider, gideceği yere hemen varırdı. Diğer talebeleri onu bir iş için Kasr-ı Ârifân'dan Buhârâ'ya gönderdiler. Bu talebe uçarak giderken, Bahaüddin Buhârî onun üzerinden tasarrufunu çekti. Talebe

uamaz oldu. Bu hâdise zerine Bahaüddin Buhârî , "Allah bana talebelerimin gizli açık bütün hâllerini bilmek ve onlar üzerinde tasarruf etme kudreti verdi. Arzu edersem, Allah'ın izniyle talebelerime çeşitli hâller veririm ve yine ellerinden hâllerini alırım. Onları kâbiliyetlerine göre terbiye ederim. Çünkü yetiştirici ve terbiye edici, yetiştirmek istediği kimseye yarayan ve en çok faydası olan şeyi yapar." buyurdu.

Yine talebesi Emîr Hüseyin şöyle anlatmıştır: "

Bir gün hocam beni bir iş için Kasr-ı Ârifân'dan Buhârâ'ya göndermişti. Bu gece Buhârâ'da kal, sabaha doğru geri dönersin dedi. Ben hemen yola ıktım. Yolda nefsimle mücâdele edip; "Ey nefsim! Acabâ sen bir gün ıslâh olacak mısın ve ben senin elinden kurtulur muyum?" diyordum. Nefsimi böyle azarlarken, karşıma nr yüzlü bir zât ıktı. Bana;

"Sen bu yolda ne mihnet, ne meşakkat çektin ki, nefsini ayıplıyorsun? Bu yolda gelip geçen büyükler öyle mihnet ve meşakkat çekmişlerdir ki, senin bir zerresini bile çekmeğe tahammülün yoktur." dedi. Sonra vefât etmiş olan büyüklerin isimlerini ve çektikleri meşakkatleri bir bir anlatıp, târif etti. Ben kusurlarımı kabûl edip, özür diledim. Bundan sonra karşı çıkan o zât, bana dağarcığından bir mikdar hamur çıkarıp verdi. "Bu hamuru Buhârâ'da pişirip, yersin." dedi. Hamuru alıp

yoluma devâm ettim. Buhârâ'ya varınca, hamuru fırıncıya verdim. Fırıncı hamuru görünce hayret edip;

"Şimdiye kadar böyle hamur görmedim." dedi. Bana kim olduğumu ve hamuru kimin verdiğini sordu. Ben de Bahaüddin'nin talebesi olduğumu söyledim. Fırıncı hürmetle hamuru pişirip bana verdi. Bir parça koparıp ona verdim. Sonra hocamın emir buyurduğu işi bitirip, o gece Buhârâ'nın Gülâbâd mahallesindeki mescidde akşam ve yatsı namazını kıldıktan sonra, kibleye karşı oturdum. Bu sırada canım elma istedi. O anda mescidin penceresinden birkaç elma attılar. Elmaları alıp ekmekle yedim. Gece yarısına kadar o mescidde kaldım. Sonra kalkıp yola çıktım. Sabaha doğru Kasr-ı Ârifân'a vardım. Sabah namazını hocam Bahaüddin Buhârî ile kıldım. Hocam bana; "Sana hamuru veren kimdi bildin mi?" diye sordu. Bilemediğimi arz ettim. "O, Hızır aleyhisselâm idi." buyurdu. Sonra mescidin penceresinden bana atılan elmalardan bahsetti. "O fırıncıya ne büyük saâdet ki, senin verdiğin hamuru pişirdi ve ondan yemek nasîb oldu." buyurdu.

Bahaüddin Buhârî, Peygamber efendimizin sünnetine tam uyar. O'nun yaptığı şeyleri yapmağa çok gayret ederdi. Resûlullah efendimizin işlediği her sünneti işlerdi. Bir defâsında Peygamberimiz Eshâb-ı kirâm ile ekmek pişirmişlerdi. Şöyle ki, Eshâb-ı kirâmdan bir grup, her biri bir parça

hamuru alıp tandıra koymuştu. Peygamber efendimiz de mübârek eline bir parça hamur alıp tandıra koydular. Bir müddet sonra baktılar ki, Eshâb-ı kirâmın koyduğu hamurlar pişmiş, fakat Peygamber efendimizin koyduğu hamur pişmemiş, olduğu gibi duruyordu. Ateş, Peygamber efendimizin mübârek elinin dokunduğu hamura tesir etmedi. Bahaüddin Buhârî , Resûlullah'a uymak için, talebeleriyle aynı şekilde ekmek pişirdiler. Talebelerinin koyduğu hamurlar pişti. Fakat Bahaüddin Buhârî'nin koyduğu hamur aynen kaldı. Onun da mübârek elinin dokunduğu hamura ateş tesir etmedi. Resûlullah efendimize uymaktaki derecesi bu kadar çok idi. İmâm-ı Rabbânî bu hususta; "Her hususta tâbi olana, tâbi olunanın kemâlâtından büyük pay vardır." buyurdular.

Mevlânâ Abdullah-ı Hâcendî, Şâh-ı Nakşbend Bahaüddin Buhârî'ye talebe olmasını şöyle anlatır: "Bir ara içime öyle bir ateş düştü ki, yerimde duramıyordum. Bana yol gösterecek âlim bir zâta talebe olabilmenin istek ve arzusuyla yanıyordum. İçimdeki arzu dayanılmaz duruma gelince, bulunduğum Hâcend'den ayrıldım ve Tirmiz'e kadar hep bunu düşündüm. Oradan Ârif-i Kebîr Muhammed bin Ali Hakîm-i Tirmizî'nin kabrini ziyârete gittim. Sonra Ceyhun Nehri kenarında bulunan mescide geldim. Orada namazı kıldıktan sonra, bir ara uyuya kalmışım. Rüyâda heybetli iki zât gördüm. Onlardan biri bana:

"Ben Muhammed bin Ali Hakîm-i Tirmizî'yim, yanımdaki de Hızır aleyhisselâmdır. Sen hoca aramak için şimdilik zahmet çekme. Çünkü hem kimseyi bulamazsın, hem de istifâde edemezsin. On iki sene sonra Buhârâ'ya gidip orada bulunan ve zamânın kutbu olan Bahaüddin Buhârî'ye talebe olur, ondan istifâde edersin." buyurdu. Bunun üzerine Tirmiz'den Hâcend'e geri döndüm. Aradan epey bir zaman geçtikten sonra, bir gün çarşıda iki Türk gördüm. Gayr-i ihtiyârî peşlerinden gittim. Bir mescide girdiler. Namazdan sonra, aralarında bir hocaya bağlanmanın kıymeti ile ilgili hususlar konuşuyorlardı. Onlar böyle konuşurlarken, onlara karşı olan ilgim arttı. Hemen acele ile dışarı çıkıp, çarşıdan bir şeyler alıp yanlarına geldim. Beni yanlarında görünce, biri; "Bu, iyi bir insana benzer, bizim hocamızın oğlu İshak'a talebe olabilir." dedi. Bu durum karşısında çok merak ettim ve o zâtın kim olduğunu sordum. Hâcend'e bağlı bir köyde olduğunu bildirdiler. Bunun üzerine o köye gittim, zâtı buldum. Fakat bana hiç yakınlık göstermedi ve iltifât etmedi. Bu hocanın her hâliyle temizliği yüzünden belli olan bir de oğlu vardı. Bu durum karşısında, bu temiz yüzlü çocuk, babasına dedi ki:

"Babacığım, bu zât, sana talebe olmak ümidiyle buraya gelmiş, sen ise ona hiç yakınlık göstermiyorsun. Neden ilgilenmiyorsun, sebep nedir?" Bunun üzerine ağladı ve; "Ey evlâdım, bu, Şâh-ı Nakşbend Bahaüddin Buhârî'nin talebelerindedir. Bizim onun üzerinde hiç bir

hükmümüz yoktur." dedi. Bunun üzerine ben tekrar Hâcend'e, memleketime döndüm ve hocamla ilgili bir işâretin çıkmasını bekledim.

Aradan bir zaman geçtikten sonra kalbim, beni Buhârâ'ya gitmeğe zorladı. O isteği bir an dahi tehir etmeye kâdir değildim. Hemen kalkıp Buhârâ'ya doğru yola çıktım. Bir zaman sonra Buhârâ'ya vardım ve Bahaüddin Buhârî'nin yerini öğrenip yanına gittim. Ne zaman ki huzûr-i şerîfleri ile şereflendim, bana buyurdu ki: "Yâ Abdullah-i Hâcendî, senin daha üç günün vardır. Yâni sana bildirilen on iki senenin tamam olmasına daha üç günün vardır. Bunu unuttun mu?" Bunları duyunca, âdetâ kendimden geçtim. Sohbetinin muhabbeti benim kalbimin ufuklarına yerleşti. Artık hep onlara olan bağlılık ateşi ile yanıyordum. Bir müddet sonra himmet istedim. Bahaüddin Buhârî; "Himmetin zamânı var." buyurdu. Bunun üzerine bir müddet daha sohbeta devâm ettim.

Büyük âlimlerden birisi anlatır: Gençlik zamânında, Hâce Bahaüddin Buhârî'yi çok severdim. Himmetleri ile bende şaşılacak hâller meydana geldi. Bana dâimâ; "Beni hâtırından çıkarma!" derdi. Ben de dâimâ onları düşünür, hatırlardım. Bu hâl üzere iken babam hacca gitti. Beni de berâberinde götürdü. Giderken Hirat'a uğradık. Hirat şehrini seyrederken, Hâce hazretlerini unuttum, bağlılık hâtırımından çıktı. O anda bendeki hâller gitti. Sonra İsfehan'a gittim.

Orada bir büyük âlim var idi. Bütün İsfehanlılar ondan himmet ve duâ isterlerdi. O zâttan çok kerâmetler meydana gelmişti. Babam beni alıp, o zâtın huzûruna getirdi ve benim için ondan himmet istedi. Fakat ben Hâce'den çok korktuğumdan, o zâtın huzûrundan dışarı çıktım. Sonra hacca gittik. Beytullah'ı ziyâret ettik. Dönüşte Hâce'nin ziyâreti ile şereflendiğim zaman, onu unuttuğum için çok çekiniyordum. Korktuğumu anlayıp; "Korkma, biz kusûru affederiz. Sen benim oğlumsun. Benim oğullarıma kimsenin tasarruf etmeye haddi yoktur." buyurup latîfe yollu; "Hirata gidince niçin beni unuttun?" deyip; "Unutmak katiyyen dostluğa sığmaz." mısırâını okudular."

Bahaüddin Buhârî, Tûs şehrine gidip, birkaç gün kaldı. Bir gün talebe ve ahabbıyla Şeyh Mâşuk-ı Tûsî'nin kabrini ziyârete gittiler. Mezarın yanına gelince: "Esselâmü aleyke, yâ Mâşuk-ı Tûsî, nasılsın, iyimisin?" buyurdu. Kabirden; "Ve aleykesselâm. İyiyim, çok rahatım." diyen bir ses geldi. Yanındakilerin hepsi, bu cevâbı duydular. Orada bulunanlardan biri, Bahaüddin Buhârî'nin büyüklüğüne inanmazdı. Bu kerâmeti görünce, tövbe etti. Bundan sonra talebelerinden ve sevdiklerinden oldu.

Hâce Bahaüddin Buhârî'ye, talebelerinden biri bir mikdar elma hediye getirdi. O elmaları hazır bulunanlara bölüştürdü ve buyurdu ki: "Bir saate kadar, kimse kendi elmasını yemesin. Çünkü bu

elmalar, Şimdi tesbih ediyorlar." Hâce'nin mübârek ağzından bu söz çıkar çıkmaz, elmalardan tesbîh sesleri gelmeye başladı.

Mevlânâ Necmeddîn anlattı: "Birgün Hâce hazretleriyle Buhârâ'nın etrâfında bir sahrâda giderken, iki ceylânın gezdiğini gördük. Hâce bana hitâben; "Hak'ın kulları yanına, bu ceylânlar gibi vahşî hayvanlar gelir. Sen de bunların yanına gelmesini dile." buyurdu. Ben; "Benim ne haddime, sizin huzûrunuzda kerâmet dileyeyim." dedim. Hâce buyurdu ki: "Sen onlara teveccüh eyle. Onlar senin yanına gelirler." Ben de onlara doğru iki adım gittim. O ceylanlar, koşarak yanıma gelip durdular. Hâce buyurdu ki: "Hangisini tutarsan tut!" Ben hangisini tutmak istedimse, diğeri beni tut diye geldi ve onu tutayım dedim. Diğeri geldi. Ben hayretler içerisinde kalıp, birini tutamadım. O esnâda Hâce bir ceylanın sırtına mübârek elini koyup; "Sana lüzum kalmadı, ben tuttum." buyurdular. Sonra o ceylanları orada bırakıp gittik. Onlar ise arkamızdan bakıp durdular."

Talebesinden biri şöyle anlatmıştır: Kasr-ı Ârifân'da bir bostan ekdim. Sulama vakti geldi. Fakat sular kesildiğinden, bostanı sulayamadım. Hâce o günlerde bostanıma geldi ve buyurdu ki: "Bostanın sulama zamânı geldi." Ben de; "Sulama vakti geldi ama, sular kesildi." dedim. Hâce buyurdu ki: "Yer ve gökleri yaratan, sana su vermeğе kâdirdir. Sen su yollarını aç." Acele ile su

yollarını açtım. O gece sabah oluncaya kadar suyu bekledim. Sabah vaktinde su geldi. Bostanı suladım. Hattâ bir mikdâr soğan ve sarımsak var idi. Onları da suladım. Sonra su kesildi. Dağlara yağmur mu yağdı diye düşündüm. Gittim, ırmak tarafına su akıyor mu diye baktım. Aslâ sudan bir iz göremedim. Acabâ bu su nereden geldi, diye şaşım kaldım. Sonra Hâce'nin ziyâretine gittim. "Bostanı suladın mı?" buyurunca; "Evet, suladım." dedim. "Su kesildikten sonra ne yaptın?" buyurdu. "Irmağa gittim ve hiç su görmedim. Şaşım kaldım. Suyun nereden geldiğini anlayamadım." dedim. Hâce , "Bunu sen gördün, kimseye söyleme." buyurdu.

Talebesinden biri şöyle anlatmıştır: "Hâce bir gün bu fakirin hânesini şereflendirdi. Çok sevindim. Pazardan bir çuval un aldım, geldim. Bahaüddin Buhârî unu görünce; "Bu unu, çoluk çocuğun ile pişirip yiyin ve bunun sırrını kimseye söylemeyin." buyurdu. Hâce o zaman evimde iki ay misâfir oldu. Talebelerinden bir kısmı da onun yanında idi. Çoluk çocuk ve diğer ahabâblarım, hepimiz, hattâ Hâce gittikten sonra, o undan çok zaman yedik. Un hâlâ ilk aldığımız gibi duruyordu. Aslâ eksilmedi.

Sonra Hâce'nin mübârek sözünü unutup, o sırrı çoluk çocuğuma anlattım. Bunun üzerine o undan bereket kesilip, un tükendi."

Bahaüddin Buhârî , birgün İshâk isminde bir talebesinin evine teşrif etmişlerdi. Orada bulunan talebeler, yemek pişirmek için tandıra çok odun koyup, ateş yakmışlardı. Her biri bir işle meşgûl oldukları sırada, tandırın ateşi alevlenip, tandırdan dışarı çıktı. Bunun üzerine hazret-i Hâce mübârek ellerini tandıra sokunca, Allah'ın inâyeti ve yardımını ile tandırın ateşi sâkin oldu. Mübârek ellerini tandırdan çıkardığı zaman, ne elbisesine bir şey olmuş, ne de ellerinden bir tüy yanmış idi.

Derviş Muhammed Zâhid şöyle anlatmıştır: "İlk zamanlarımda, Hâce ile bir gün sahrâda gidiyorduk. Bahar günlerinden bir gün idi. Canım karpuz yemek istedi. Hâce hazretlerinden bir karpuz istedim. Bunun üzerine bana; "Muhammed, çay kenarına git!" buyurdu. Ben de, o sahrâda akan bir çayın kenarına gittim. Suyun üzerinde, Baba Şeyh karpuzu denilen sulu karpuzları gördüm. Su üzerinde yüzen karpuzlardan biri, kenara yanaşıp durdu. Aldım, henüz bostandan kopmuş gibi olduğunu gördüm. Hâce'nin huzûruna bıraktım. "Bu karpuzu kes de yiyelim." buyurunca kestim. Hâce ile yedik. Bu büyük kerâmeti hazret-i Hâce'den gördüğümde, onun, vilâyet ve tasarrufun en yüksek derecesinde olduğuna îtikâdım arttı. Bu yüzden de çok şeylere kavuştum."

Hâce'nin talebelerinden birisi şöyle anlatmıştır: "Bir gün Hâce'nin sohbetlerine kavuşma arzusu içime doğdu. O arzu ile Taşkend vilâyetinden

Buhârâ'ya hareket ettim. Hanımım bir mikdâr altın getirip bana verdi ve; "Bu altınları Hâce hazretlerine ver!" dedi. Niçin gönderiyor diye merak edip sordum, fakat söylemedi. Hazret-i Hâce'nin sohbeti ile şereflendiğim zaman, o altınları önüne koydum. Görünce, tebessüm ederek buyurdu ki: "Bu altınlardan çocuk kokusu geliyor. Ümid ederim ki, cenâb-ı Hak sana bir çocuk verecektir." Hâce'nin bereket ve himmetlerinden Hak sübhânehu ve teâlâ bana bir sâlih oğul ihsân etti."

Talebelerinden biri anlatır: "Merv'de, Bahaüddin Buhârî'nin huzûrunda idim. Buhârâ'daki ehlimi, akrâbamı görmeyi çok arzûladım. Kardeşim Şemsüddîn'in vefât haberi geldi. Hazret-i Hâce'den izin istemeğe cesâret edemedim. Yakınlarından olan Emîr Hüseyin'e, bana izin almasını ricâ ettim. Cumâ namazını kılıp mescidden çıkınca, Emîr Hüseyin, kardeşimin ölüm haberini hazret-i Hâce'ye arz etti. "Bu nasıl haberdir! Onun kardeşi sağdır. Onun kokusunu alıyorum, hem de pek yakından." buyurdu. Sözleri biter bitmez, kardeşim Buhârâ'dan çıkageldi. Bahaüddin Buhârî'ye selâm verdi. Bunun üzerine hocam; "Ey Emîr Hüseyin! İşte Şemsüddîn." buyurdu.

Dâmâdı ve yüksek talebelerinden Alaeddîn-i Attâr anlattı. Hazret-i Hâce Buhârâ'da idi. Eshâbının ileri gelenlerinden Mevlânâ Ârif, Harezmi'de idi. Bir gün eshâbı ile, görme sıfatı üzerinde konuşuyordu. Söz

arasında; "Mevlânâ Ârif, Şu anda Harezmi'den Serâ'ya doğru yola çıktı ve filân yere ulaştı." buyurdu. Bir müddet sonra; "Kalbime geldi ki, Mevlânâ Ârif, Serâ'ya gitmekten vaz geçti. Şu anda Harezmi istikâmetine doğru geri döndü." buyurdu. Talebeleri, bu konuşmanın olduğu gün, saat ve târihi bir yere yazdılar.

Bir zaman sonra, Mevlânâ Ârif, Harezmi'den Buhârâ'ya geldi. Bahaüddin Buhârî'nin buyurduklarını ona anlattılar. "Tam buyurduğu gibi olmuştur." dedi. Talebeleri hayretler içinde kaldı.

Talebelerinden biri anlatır: "Hazret-i Hâce'nin sohbeti ile Őereflendiđimde, talebelerinin büyüklerinden olan Şeyh Şâdî, bana çok nasîhat etti ve edebden bahsetti. Bana emrettiklerinden biri; hazret-i Hâce'nin bulunduğu yere doğru hiçbirimiz ayağımızı uzatmayız nasîhati idi. Bir gün hava çok sıcaktı. Gazyût'tan Kasr-ı Ârifân'a Hâce hazretlerini ziyârete geliyordum. Bir ağacın gölgesinde dinlenmek için yattım. Bir hayvan gelip, ayağımı iki kere kuvvetlice tekmeledi. Fırladım kalktım. Ayağım çok fazla ağrıyordu. Tekrar yattım. Yine o hayvan gelip beni tekmeledi. Kalkıp oturdum ve sebebini düşünmeğe başladım. Nihâyet Şeyh Şâdî'nin nasîhatını hatırladım ve ayaklarımı, hocamızın o anda bulunduğu Kasr-ı Ârifân'a doğru uzatarak yattığımı anladım."

Alâeddîn-i Attâr Şöyle anlatmıştır: "Hocamız, Emîr

Hüseyin'e, kış mevsiminde çok odun toplamasını emr etti. Odun toplama işi bittiğinin ertesi günü, kırk gün devâm eden kar yağmağa başladı. Sonra Hâce , Hârezm'e gitmek için yola çıktı. Şeyh Şâdî de hizmetinde idi. Hırâm Nehrine geldiklerinde, suyun üzerinden yürümesini ona emretti. Şeyh Şâdî korktu, çekindi. Bir defâ daha emretti. Yine yapamadı. O zaman büyük bir teveccühle ona baktı. Bununla kendinden geçti. Kendine gelince, ayağını suyun üzerine koyup yürüdü. Suya batmadı. Hocamız da arkasından yürüdü. Suyun üzerinden karşıya geçince, Hocam; "Bak bakalım, pabucun hiç ıslandı mı?" buyurdu. Baktığında, Allah'ın kudreti ile, en küçük bir ıslaklık yoktu."

Talebelerinden biri anlatır: "Hâce hazretlerini sevmem ve sohbetinde bulunmamın sebebi şudur: Bir gün Buhârâ'da dükkânımda idim. Gelip dükkânıma oturdu ve Bâyezîd-i Bistâmî'nin bâzı menkıbelerini anlatmağa başladı. Anlattığı menkıbelerden biri şu idi: "Bâyezîd-i Bistâmî buyurdu ki: "Elbisemin eteğine bir kimse dokunsa, bana âşık olur ve ardımdan yürür." Ve sonra buyurdu ki: "Eğer kaftanımın kolunu hareket ettirsem, Buhârâ'nın büyükleri, küçükleri bana âşık ve hayran olup, ev ve dükkânlarını bırakarak bana tâbi olurlar." O sırada elini yeni üzerine koydu. O anda gözüm yenine daldı. Beni bir hâl kapladı. Kendimi kaybettim. Uzun zaman öyle kalmışım. Kendime gelince, muhabbeti beni kapladı. Ev ve dükkânı terk edip, hizmetini canıma minnet

bildim."

Şeyh Ârif-i Dikgerânî, Seyyid Emîr Külâl'in halîfelerinin büyüklerindendi. O anlatır: "Bir gün, Bahaüddin Buhârî'yi, Kasr-ı Ârifân'da ziyârete gittik. Buhârâ'ya döndüğümüzde, oranın fakirlerinden bir grup da bizimle berâberdi. Onlardan biri, Bahaüddin Buhârî'nin aleyhinde konuştu. Sen onu tanımıyorsun, Allah'ın evliyâsına karşı sû-i zan ve sû-i edepte, kötü zan ve edepsizlikte bulunman uygun değildir dedik. Susmadı. Bir eşek arısı gelip, ağzına girdi ve dilini soktu. Dayanamayacak kadar canı yandı. Bu, o büyük zâta edepsizliğinin cezâsıdır dedik. Çok ağladı, pişmân oldu, tövbe etti. Ona karşı îtikâdını düzeltti ve hemen ağrısı geçti.

Bir defâsında Kıpçak çölü askerleri, Buhârâ'yı bir müddet kuşattılar. Buhârâlîler çok zor günler yaşadı. Birçok insan öldü. Buhârâ vâlisi, husûsî adamlarından birini hazret-i Hâce'ye gönderip; "Düşmana karşı koyacak gücümüz yok. Her çâremiz tükendi, plânlarımız bozuldu. Sizin yüksek kapınıza sığınmaktan başka çâremiz kalmadı. Bizi bu zâlimlerden siz kurtarırsınız. Müslümanların onların elinden kurtulması için Allah'a yalvarınız, duâ ediniz. Şimdi yardım zamânıdır." deyip, ricâda bulundu. Hazret-i Hâce; "Bu gece Allah'a yalvarınız. Bakalım Allah ne yapar." buyurdu. Sabah olunca, onlara; altı gün sonra bu belânın kalkacağı müjdesini verdi ve; "Vâlinize böyle

müjde verin!" buyurdu. Buhârâlîlar bu müjdeye son derece sevindiler. Buyurduğu gibi oldu. Altı gün sonra, şehri kuşatan düşman askerleri çekilip gitti.

Hazret-i Hâce, Herat melîkinin arzusuyla Tûs'dan Herat'a geldiklerinde, Pâdişâhın sarayına girdi. Her uğradığına dikkatle baktı. Kapııcıdan vezîrlere kadar, herkeste bir hal ve değişiklik oldu. Hâlden hâle girdiler. Kendilerinde olmayan mertebelere kavuştular.

Yâkûb-i Çerhî anlatır: Buhârâ'nın âlimlerinden ilim öğrenip fetvâ vermeye izin aldıktan sonra, memleketime dönmeyi düşündüm. Hazret-i Hâce'ye uğrayıp; "Beni hâtırınızdan çıkarmayın." dedim ve çok yalvardım. "Gideceğin zaman mı, yanımıza geldiniz?" buyurdu. "Hizmetinize müştâkım, arzu ve istekliyim." dedim. "Hangi bakımdan?" buyurdu. "Siz büyüklerdensiniz ve herkesin makbûlüsünüz." dedim. "Bu kabûl şeytânî olabilir, daha sağlam delîlin var mı?" buyurdu. Sahîh hadîsde; "Allah bir kulunu severse, onun sevgisini kullarının kalbine düşürür." buyuruluyor dedim. Tebessüm edip; "Biz azîzânız." buyurdu. Bunu duyunca birden hâlim değişti.

Bir ay önce rüyâda birisi bana: "Git, Azîzân'ın talebesi ol!" demişti. Onu unutmuştum. Onlardan duyunca, bu rüyâyı hâtırladım. Yine devâm ederek anlatır: "Hazret-i Hâce'ye, beni şerefli hâtırınızdan çıkarmayın!" dedim. Bunun üzerine; "Bir kimse

Azîzân hazretlerinden, beni unutmayın diye ricâda bulundu, o da Allah'tan başka hâtırımında bir şey kalmaz. Yanımda bir şey bırak ki, görünce hâtırıma gelsin buyurdu." diye anlattıktan sonra, mübârek takyelerini bana verip: "Senin bana bırakacak bir şeyin yoktur. Bâri bu takyeyi sakla! Bunu gördüğün zaman beni hatırlarsın, beni hâtırladığın zaman yanında bulursun." buyurdu. Ayrılırken; "Bu yolculukta muhakkak Mevlânâ Tâcüddîn Deşt-i Gülekî'yi gör! O evliyâullahdandır." buyurdu. Hâtırıma; "Ben Belh'e gidip, oradan vatanıma varırım; Belh nerede, Deşt-i Gülek nerede?" diye geldi. Sonra Belh yolunu tuttum. Ama öyle bir zarûret hâsıl oldu ki, yolum Deşt-i Gülek'e düştü. Hazret-i Hâce'nin işâreti aklıma gelip, şaşım kaldım.

Seyyid Burhâneddîn, Hâce hazretlerine bir mikdâr balık getirdi. Hâce bağda idi. Balıkları da bağda pişirmek istediler. İlkbahar mevsimiydi. Hâce balıkları pişirirken, gök yüzünü büyük bir bulut kapladı. Yağmur yağmaya başladı. Hâce , Seyyid Emîr Burhâneddîn'e; "Duâ et, benim olduğum yere yağmur yağmasın!" buyurdu. Burhâneddîn; "Efendim, benim ne haddime?" dedi. Hâce , "Benim dediğimi yap." buyurdu. Seyyid Burhâneddîn emre uyarak duâ etti. Kudret-i ilâhî ile Hâce'nin olduğu yere yağmur yağmadı. Diğer yerlere o kadar yağdı ki, suları, sel gibi yanımızdan akıyordu. Bu hâli görenler hayretler içinde kaldı. Bu kerâmetten çokları istifâde ettiler.

Hâce , talebeleri ile bir kimsenin evinin terasında otururlarken, gönülleri yakan, kalblere tesir eden bir sohbet ettiler. Sohbet esnâsında talebelerine; "Siz mi beni buldunuz, ben mi sizi buldum?" dediler. Talebeleri; "Biz sizi bulduk." dediler. "Mâdem ki, siz beni buldunuz, bu terasta beni bulun." buyurup, talebelerinin gözünden kayboldular. Talebeleri her tarafı arayıp, bulamadılar. Söyledikleri söze pişmân olup; "Sizin câzibeniz olmasa, siz lutf etmeseniz, kim sizin sohbetinize kavuşabilir?" deyip özür dilediler. Bunun üzerine Hâce kendisini gösterdi. Biraz önce oturdukları yerde, aynı şekilde oturuyordu.

Bir defâ buyurdu ki: "Bizim yolumuz Resûlullah efendimizin sünnetine uymak ve Eshâb-ı kirâmın hâllerine bakmaktır. Bunun için bu yolda az bir amel, büyük kazançlara, netîcelere sebep olur. Sünnete uymak çok büyük bir iştir. Bu yoldan yüz çeviren, dînini tehlikeye atmış olur."

Bahaüddin Buhârî Buhârâ'da, yaz mevsiminde bir akşam, talebeleriyle birlikte Atâullah adında bir zâtın evinin damında oturmuş sohbet ediyordu. Mübârek ağzından inci gibi güzel sözler dökülüyor, dinleyenlere feyz saçıyordu. Evin yakınında, Buhârâ vâlisinin sarayı vardı. O akşam vâli de, sarayının damında adamlarıyla birlikte def ve çalgı çalıp, eğleniyordu. Ses her tarafa yayılıyordu. Bahaüddin Buhârî; "Bizim bu sesleri işitmemiz

câiz değildir, kulağımıza pamuk tıkamak lâzımdır." dedi.

Böyle söyledikten sonra, sohbet meclisinde bulunan talebeleri ve kendisi, çalgı sesini işitmez oldular. Hâlbuki vâli ve adamları sabaha kadar çalgı çalmışlardı. Sabahleyin komşular, Bahaüddin Buhârî'nin talebelerine; "Biz çalgı sesinden sabaha kadar uyuyamadık, siz nasıl durabildiniz?" dediler. Talebeler; "Hocamız bu sesi dinlememiz uygun olmaz, kulağımıza pamuk tıkamamız lâzımdır." buyurdu. O andan îtibâren sabaha kadar hiç çalgı sesi işitmedik." dediler. Bu durum, o vâliye anlatıldı. Vâli durumu öğrenince, yaptığı işe pişmân olup, tövbe etti. Bu hâdisi Buhârâ'da günlerce anlatıldı. Herkes Bahaüddin Buhârî'nin büyüklüğünü gördü. Ona muhabbetleri daha çok arttı.

Bahaüddin Buhârî Kâbe'yi ziyârete giderken, Horasan'a uğramıştı. Orada Hâce Müeyyiddîn adında bir zâtın evinde misâfir olup, birkaç gün kaldı. Bu sırada bir gün, Kârubanî saray mesâiresine gitmişlerdi. Orada huzûruna bir derviş geldi. Dervişe iltifât edip; "Bunlar bizim sevdiklerimizdendir, fakat bizi tanımazlar." dedi. Sonra o dervişi yanına alıp, misâfir kalmakta olduğu eve götürdü. Ev sâhibi yemek koyunca, ev sâhibine; "Bugün şehrimizdeki Allah dostlarından birini bulup getirdim. Müsâade ederseniz bizimle birlikte yemek yesin." dedi. Ev sâhibi; "Hay hay

efendim, emrediniz, sofraya gelsin." dedi. Bunun üzerine o derviş de sofraya oturdu. Yemekten sonra sohbeta başladılar. O derviş ile tarîkat hâllerinden ve hakîkat sırlarından bahsettiler.

Bir müddet sohbetten sonra, o derviş müsâade isteyip, gitmek üzere kalktı. Oradan, havada uçarak ayrılıp gitti. Bahaüddin Buhârî, dervişin bu hâline tebessüm edip; "Bu kolay iştir." buyurdu. Yatsı namazı vaktinde, o derviş tekrar geldi. Bahaüddin Buhârî ona uçarak ayrılıp gitmesini sorarak; "Allah dostlarının yanında böyle işler müteber değildir. Allah bâzı kullarına öyle sırlar ihsân etti ki, bu sırlardan birini insanlara gösterse, halk perişân ve mahv olur." buyurdu. Derviş zât; "Ben, kırk beş seneden beri denizlerde ve karada dolaşırım, söylediğiniz gibi tasarruf sâhibi bir zât bulamadım. On defâ Kâbe'yi, on defâ da Resûlullah efendimizin kabr-i şerîfîni ziyâret ettim. Bahsettiğiniz sırlardan hiç birinin kokusunu duymadım." dedi. Bahaüddin Buhârî o dervişe; "Bir an bana teslîm olursan, sana nice sırları koklamak nasîb olur ve âlemde öyle kimse olup olmadığını anlarsın." buyurdu. Derviş; "Peki" deyip teslîm oldu. Yanına oturdu. Bahaüddin Buhârî, şehâdet parmağı ile dervişe dokundu. Derviş kendinden geçip yere yıkılıverdi. Nefesi dahi kesildi. Bir müddet öylece kaldı. Sonra şehâdet parmağını dervişin alnına dokundurdu. Derviş kendine gelip kelime-i şehâdet getirerek kalktı, özür ve af dileyerek; "Câhillik ettim. Sizin gibi Allah'ın sevgili bir kulunun huzûrunda

edepsizlik ettim. Uygunsuz sözler söyledim. Kerem ve ihsân ediniz, küstahlığıma bakmayıp, beni bağışlayınız ve terbiye ediniz. Bunca zamandır gezip dolaştım ve hep sizin gibi kemâl ehli bir büyük âlim aradım. Şimdi himmetiniz bereketiyle aradığımı buldum." dedi. Bunun üzerine Bahaüddin Buhârî; "Bu mertebeye erişmek için, Allah'ın rızâsına uygun amel işlemek ve O'nun sevgili bir kuluna teslîm olmak lâzımdır." buyurdu. Derviş dedi ki: "Emriniz başım üstüne, emir buyurun, hizmetinizde Kâbe'ye gideyim." "Sen on defâ Kâbe'ye gitmişsin." buyurunca; "Sizinle gitmeyi arzu ediyorum." dedi. Derviş dedi ki: "Senin için hayırlı olan şudur: Sen Herat'a git ve bize bağlılığını sürdür. Derviş söz dinleyip, Herat'a gitti. Bahaüddin Buhârî de, talebeleriyle birlikte Kâbe'ye gitmek üzere misâfir olduğu evden ayrılıp, Horasan'dan yola çıktılar.

Bahaüddin Buhârî hacda iken hacılar Mina'da kurban kesiyorlardı. "Bizim de kurban kesmemiz lâzım, fakat biz oğlumuzu kurban edeceğiz." buyurdu. Talebeleri bu sözde bir hikmet vardır diyerek, o günün târihini kaydettiler. Hacdan sonra Buhârâ'ya döndüklerinde, Bahaüddin Buhârî'nin o sözü söylediği gün, oğlunun vefât ettiğini öğrendiler. Oğlunun vefâtı üzerine buyurdu ki: "Allah'ın ihsânı ile oğlumun vefât etmesi husûsunda da Resûlullah efendimize uymuş oldum. Çünkü Peygamberimizin de oğlu vefât etti. Resûlullah'ın başından geçen işlerin hepsi benim

başımından da geçti. Yapmış olduğu her işle amel ettim. Hiçbir sünneti terketmedim. Hepsini yerine getirdim ve netîcesini buldum.

Bahaüddin Buhârî hacda iken, Kâbe'yi tavaf sırasında, ak sakallı bir ihtiyârın, Kâbe'nin örtüsüne sarılarak ağladığını ve göz yaşları ile orayı ıslattığını gördü. İmrenilecek bir hâlde olan ihtiyârın, bir de kalbine teveccüh etti. Keşfiyle gördü ki, ihtiyârın kalbi tamâmen dünyâlık şeylerle meşgûl. Minâ pazarında ise genç bir tüccar gördü. Bu genç tüccar, aşağı yukarı elli bin altın değerinde alış veriş yapıyordu. Görünüşte tamâmen dünyâyâ dalmış gözükken gencin kalbine teveccüh ettiğinde, kalbini hep Allah'ı zikretmekle meşgûl bir hâlde gördü.

Bahaüddin Buhârî , asrının en meşhûr âlimi ve mürid-i kâmil idi. Tasavvufta en yüksek dereceye ulaşmıştır. Yıllarca insanları hidâyete, kurtuluşa, doğru yola kavuşturmuş, nice gönüller onun feyzleriyle nurlanmıştır. Vefâtına yakın halleri ve talebelerinin bu hususta nakilleri ise şu şekildedir. Büyük âlimlerden Mevlânâ Muhammed Miskin şöyle anlattı:

"Buhârâ'da Şeyh Nûreddîn Halvetî adında, sâlih ve meşhûr bir zât vefât etmişti. Bahaüddin Buhârî talebeleriyle birlikte vefât eden o zâtın yakınlarına tâziyeye gitmişlerdi. Tâziyeye gelenlerden bir kısmı ve o evin halkı, yüksek sesle ağlayıp feryâd

ediyorlardı. Bahaüddin Buhârî bu hâli görüp, onları yüksek sesle ağlamaktan men etti. Orada bulunanlardan her biri bu hususta bir şeyler söyledi. Bu arada Bahaüddin Buhârî buyurdu ki: "Benim ömrüm sona erince, ölmek nasıl olurmuş dervişlere öğreteyim!" Bu sözü dâimâ benim hatırımda kaldı. Bahaüddin Buhârî hastalandılar. Bu hastalığı ölüm hastalığı olup, ömrünün son günleri idi. Husûsî odasına çekildi. Vefâtına kadar orada kaldılar. Her gün talebeleri oraya giderler huzûrunda bulunurlardı. Talebelerinin herbirine şefkat gösterip, iltifatta bulunurdu. Vefât etmek üzere iken, ellerini kaldırıp duâ etmeye başladı. Ellerini uzatıp uzun müddet duâ etti. Sonra ellerini yüzüne sürüp vefât etti."

Alâeddîn-i Attâr de şöyle anlatmıştır: Bahaüddin Buhârî ömrünün son günlerinde bana kabrini kazmamı emretti. Gidip emredildiği gibi kabri kazdıktan sonra huzûruna geldim. Bu sırada, acaba kendilerinden sonra irşâd emrini kime verecekler diye hatırımdan geçmişti. O anda mübârek başını kaldırıp; "Söyleyeceğimi, Hicaz yolunda söylemiştim. Her kim bizi arzu ederse, Hâce Muhammed Pârisâ'ya nazar etsin." buyurdu. Bu sözü söyledikleri günden sonraki gün vefât etti.

Yine Alâeddîn-i Attâr şöyle anlatmıştır: "Hâce Bahaüddin Buhârî'nin vefâtı sırasında Yâsîn-i şerîfi okuyorduk. O da bizimle okuyordu. Yarısına gelince, nûrlar gözükmeğe başladı. Kelime-i

tevhîdi söyleyerek son nefeslerini verdiler." Kasr-1 Ârifân'da toprağa verildi. Talebeleri, üzerine güzel bir türbe yaptırdılar. Daha sonra türbenin yanına genişçe bir mescid inşâ edildi. Gelen pâdişâhlar o mescid için vakıflar kurdular. Oranın bakımını yapmak, şanını, şerefini duyurmak için çok îtinâ gösterdiler. Bu muhabbet günümüze kadar devâm edegelmiştir. Temiz rûhu vesîle edilerek cenâb-1 Hak'tan yardım istenmektedir. Eşiğinin toprağı gözlere sürme gibidir. Dar zamanlarda onun kapısına sığınılır.

Zamânın büyüklerinden Abdülkuddüs şöyle anlatmıştır: Bahaüddin Buhârî hazretlerini kabrine koyduk. Gördüm ki, mübârek yüzleri tarafından "Mü'minin kabri Cennet bahçelerinden bir bahçedir." hadîs-i şerîfnde buyurulduğu gibi, Cennet'ten bir kapı, kabr-i şerîflerine açıldı. O kapıdan iki hûri gelip, ona selâm verdi ve; "Allah bizi, sizin için yarattığı vakitten beri sizi bekliyoruz." dediler. Hâce'nin onlara; "Ben Hak teâlâ ile ahdettim ki, O'nun hiçbir şeye benzemeyen, nasıl olduğu anlatılamayan dîdârını görmedikçe, benim yolumda bulunanlara ve benden hakkı işitip amel edenlere şefâat etmedikçe, hiçbir şey ve hiçbir kimse ile meşgûl olmam." dedi. Vefâtından sonra sevenlerinden biri onu rüyâda görmüş ve; "Ne amel işleyelim ki kurtuluşa erelim?" diye sormuştur. "Son nefeste ne ile meşgûl olmak gerekirse, onunla meşgûl olunuz." buyurmuştur.

Bahaüddin Buhârî orta boylu, mübârek yüzü değirmi olup, yanakları kırmızıya yakın idi. İki kaşı arası açık, gözleri sarı ile elâ renk karışımı olan kestane renginde idi. Sakalının beyazı siyahından çok idi. Ne hızlı, ne de yavaş yürürdü. Konuşmaları Peygamber efendimizin konuşması gibi tâne tâne idi. Konuştuğu kimseye yönünü dönmüş olarak konuşurdu. Kahkaha ile gülmez, tebessüm ederdi. Her gün kendini yirmi kere ölmüş ve mezara konmuş olarak düşünürdü. Kimseyi küçük ve hakîr görmez, dâimâ güler yüzle karşılardı. Ancak celâllendiği zaman kaşlarını çatardı. Bu zamanda heybetinden karşısında durulmaz olurdu. Şemâili, görünüşü birçok bakımdan Resûlullah efendimize benzediği gibi, sözleri, işleri ve bütün hareketleri sünneti seniyyeye uygun idi.

En başta gelen talebelerinden Alâeddîn-i Attâr şöyle anlatmıştır: "Hâce Bahaüddin Nakşbend o derece fakir idi ki, evlerinde kış günleri namaz kılmak için yere serecek bir şey bulunmadığından, eski bir kilim serip, onun üzerinde namaz kılarılardı. Maîşet ve geçimlerine bir çekirdek bile haram karıştırmazlardı. Kendilerinin ve âile efrâdının helâl yemesine çok dikkat ederdi. Şüphelendiği herhangi bir şeyden uzak dururlardı. "İbâdet on kısımdır. Dokuzu helâl rızık aramaktır. Diğer kısmı sâlih ameller ve ibâdetlerdir." buyurulan hadîs-i şerîfi bildirirlerdi.

Fakir olmalarına rağmen, lütuf ve keremleri bol olup, cömert idiler. Bir kimse bir hediye getirse, mümkünse getirilen hediyein iki misli kıymetinde bir hediye verirlerdi. Tanıdığı veya tanımadığı bir kimse evlerine ziyârete gelse, güleryüzle karşılar, nezâketle yol gösterir, evde ne bulunursa ikrâm ederlerdi. Misâfirlerine bizzat kendisi hizmet ederdi. Eğer ev soğuk olursa, kendi giyeceğini ve yatağını misâfire verirdi. Misâfirin hayvanı varsa, hayvanın yemini ve suyunu verirdi. Nafakasını çalışarak temin ederdi. Bunun için eker, biçerdi. Bir mikdar arpa, biraz da hayvan yemi eker kaldırır, bununla geçinirdi. İşinde bizzat kendisi çalışır, bütün işlerini görürdü.

Zamânında âlim ve sâlih kimseler ziyâretine gelip, hâlis ve helâl yemek yiyelim diye onun yemeklerini yerlerdi. Her zaman ve her işte sünnet-i seniyyeye uyar ve bilhassa yemek husûsunda Peygamber efendimize uymaya çok dikkat ederdi. Çoğu zaman ekmeği kendi pişirir ve sofrâ hizmetini kendi yapardı. Yemek yerken; "Sofra başında kendinizi Allah'ın huzûrunda biliniz. O'nun verdiği nîmeti yediğimizi unutmayınız." buyururdu. Cemâat ile toplu hâlde yemek yerken, içlerinden biri gaflet ile ağzına bir lokma alsâ; "Önündeki yemeği, Allah'ın huzûrunda olduğunu unutmadan ye! Allah'ı hatırla, başka şeyler düşünme. Allah , sana senden yakındır. O'nu düşün." buyururdu. Bir yemek gafletle, öfkeyle veya zorla pişirilse, o yemekten kendisi yemez,

yedirmezdi.

Rivâyet edilir ki, bir zaman Şâh-ı Nakşbend Gazyut denilen bir yere gitti. Orada talebelerinden birisi onlara yemek getirdi. Şâh-ı Nakşbend buyurdu ki: "Bu hamuru yoğuran ve yemekleri pişiren kimse, başlamasından bitirmesine kadar gadab hâlinde idi, kızmış hâlde idi. Biz ondan hiçbir şey yiyemeyiz. Zîrâ böyle yapılan yemeklerde hiçbir hayır ve hiçbir bereket yoktur. Belki de şeytan yemek yaparken hep onunla bulunmuştur. Bizler böyle bir yemeği nasıl yiyebiliriz?"

Buyurdu ki: "Yenilecek bir gıdâ, bir yiyecek, her ne olursa olsun gaflet içinde, gadabla veya kerâhatle hazırlansa, tedârik edilse, onda hayır ve bereket yoktur. Zîrâ ona nefis ve şeytan karışmıştır. Böyle bir yiyeceği yiyen kimsede, mutlaka bir çirkin netice meydana gelir. Gaflete dalmadan yapılan ve Allah'ı düşünerek yenen helâl ve hâlis yiyeceklerden hayır meydana gelir. İnsanların hâlis ve sâlih ameller işlemeye muvaffak olamamalarının sebebi; yemede ve içmede bu husûsa dikkat etmediklerinden ve ihtiyatsızlıktandır. Her ne hâl olursa olsun, bilhassa namazda huşû' ve hudû' hâlinde bulunmak, zevkle ve göz yaşları dökerek namaz kılabilme, helâl lokma yemeye, Allah'ı hâtırlıyarak yemeği pişirmek ve yemeği Allah'ın huzûrunda imiş gibi yemeğe bağlıdır. Vücûduna haram lokma karışmış bir kimse, namazdan tad

duymaz."

Tasavvufdaki hâllerinin kaybolduğunu söyleyen bir talebesine; "Yediğin lokmaların helâlden olup olmadığını araştır." buyurmuştur. Talebesi araştırdığında, yemeğini pişirirken ocakta helâl olup olmadığı şüpheli bir parça odun yakmış olduğunu tesbit ederek tövbe etmiştir.

Namazda hûdû' ve huşû' nasıl elde edilir? diye sorulunca, buyurdu ki: "Huzurlu bir hâlde helâl lokma yiyeceksiniz. Huzûr ile abdest alacaksınız ve namaza başlarken iftitâh tekbirini, kimin huzûruna durduğunuzu bilerek, düşünerek söyleyeceksiniz."

Buyurdu ki: "Nefsinizi dâimâ töhmet altında tutunuz ve ona uymayınız. Her kim bunda muvaffak olursa, Allah ona bu işinin mükâfâtını, karşılığını verir, sâlih amel işlemeye muvaffak olur, buna tahammül ve güç bulur. Yaptığı her işi Allah'ın rızâsı için yapmaya başlar. Bütün işlerde niyeti düzeltmek çok mühimdir.

Buyurdu ki: "Namaz müminin mîrâcıdır." buyurulan hadîs-i şerîfte, hakîkî namazın derecelerine işâret vardır. Namaza duran kimsenin, iftitâh tekbîrini söylerken, Allah'ın azametini, yüceliğini düşünerek, hudû' ve huşû' hâlinde olması gerekir. Öyle ki, bu hâlini istigrâk, kendinden geçme hâline eriştirmelidir. Bu sıfatın kemâl derecesi, Resûlullah sallAllah aleyhi ve sellemde

vardı. Rivâyet edilmiştir ki, Resûlullah efendimiz namazda iken, mübârek göğsünden öyle bir ses gelirdi ki, bu ses, Medîne-i münevverenin dışından işitilirdi. Namazda kalp huzûru nasıl elde edilir? diye sorulunca da; "Helâl lokma yemek ve yerken gaflet içinde olmamak, abdest alırken, iftitâh tekbirini söylerken, tam bir âgâhlık, gafletten uzak olma, uyanıklık içinde bulunmakla." buyurdu.

Buyurdu ki: "Oruç bana mahsustur. Onun karşılığını ben veririm." buyrulan kudsî hadîste, hakîkî oruca işâret vardır. Bu ise, mâsivâyı, Allah'dan başka her şeyi terketmektir." Yine buyurdu ki: "Allah'ın doksan dokuz ismi vardır. Kim onları sayarsa, Cennet'e girer." buyrulan bu hadîs-i şerîfteki "Ahsa" kelimesinin bir mânâsı, saymaktır. Diğer bir mânâsı ise, bu ism-i şerîfleri öğrenip, bilmektir. Bir mânâsı da, bu esmâ-i şerîfenin mûcibince amel etmektir. Meselâ "Rezzâk" ismini söylediği zaman, rızkı için aslâ endişe etmemeli. "Mütekebbîr" ismini söyleyince, Allah'ın azametini ve kibriyâsını düşünmelidir."

Bahaüddin Buhârî'ye bu dereceye nasıl ulaştınız? diye suâl olununca; "Resûlullah sallAllah aleyhi ve selleme tâbi olmakla." buyurdu. Yine buyurdu ki: "Bizim yolumuz sohbettir. Halvette, yalnızlıkta şöhret vardır. Şöhret ise âfettir. Hayır ve bereket cemiyette, bir araya gelmektedir. Bu da sohbet ile olur. Sohbet, bir kimsenin arkadaşında fânî olmasıyla, arkadaşını kendine tercih etmesiyle hâsıl

olur. Bizim sohbetimizde bulunan kimseler arasında, bâzılarının kalblerindeki muhabbet tohumu başka şeylere bağıllığı sebebiyle gelişmez, büyümmez. Biz böyle kimselerin kalblerini başka şeylere olan bağıllıktan temizleriz. Bizim sohbetimizde bulunanlardan bâzılarının da kalblerinde muhabbet tohumu yoktur. Biz böyle olanların kalblerinde muhabbet hâsıl etmek için çok himmet ederiz, yardımcı oluruz."

"İnsanlara rehber olan, onları irşâd eden doğru yolu gösteren âlimler, usta avcıya benzerler. Usta avcılar, ince mahâretlerle vahşî bir canavarı tuzağa düşürüp yakalarlar, sonra avladıkları o vahşî hayvanı terbiye edip, ehlileştirirler. Bunun gibi, Allah'ın velîleri de hikmet ehli olup, güzel tedbirler ile, huylarına göre tâliblere gereği gibi muâmele ederek, teslimiyyet makâmına ulaştırırlar. Sonra sünnet-i seniyyeye tâbi olmalarını sağlayarak, maksada ulaştırırlar." Yine buyurdu ki: "İnsanlara rehber olan zâtlar, herkesin kâbiliyetine ve istidâdına göre muâmele ederler. Eğer tâlib yeni ise, onun yükünü çekip, ona hizmet ederler. Dâvûd aleyhisselâma; "Ey Dâvûd! Beni taleb eden birini gördüğün zaman, ona hizmetçi ol!" buyrulduğu gibi, çok hizmet ve himmet göstermek gerekir ki, tâlibde bu yola girme kâbiliyeti peydâ olsun. Bizim yolumuzda olan kimse, bu yola tam uyup, bunun aksine bir iş yapmamalıdır ki, işin netîcesi meydana çıksın. Sünnet-i seniyyeye uymaktan ibâret olan yolumuza uyarak, işlerde ve amellerde

dikkatli davranmalıdır ki, yolumuzda olanlarda ehlullahın tam bir mârifetine kavuşma saâdeti hâsıl olsun."

Yine buyurdu ki: "Resûlullah efendimizin, benim ümmetim buyurduğu ümmet, İbrâhim aleyhisselâmın Nemrud'un ateşinden kurtulduğu gibi Cehennem ateşinden kurtulurlar. Çünkü Resûlullah efendimiz; "Benim ümmetim, dalâlet (sapıklık) üzerinde birleşmez." buyurdu. Buradaki ümmetten maksad, hakîkî ümmettir. Yâni Resûlullah'a tâbi olan ümmettir. Bunun için Resûlullah efendimiz buyurdu ki: "Benim ümmetim üç kısımdır. Birincisi dâvet ümmeti (müslüman olmayanlar), ikincisi icâbet ümmeti (müslüman olanlar), üçüncüsü de müteâbât (tam uyanlar) ümmetidir."

Buyurdu ki: "Bir kimse nefesine muhâlefet etmeye muvaffak olursa, ameli az da olsa, nefsinin isteklerine boyun eğmemeye muvaffak olduğu için şükretmesi lâzımdır. Ebdâllerin makâmını isteyen kimsenin, hâlini değiştirmesi, yâni nefesine muhâlefet etmesi lâzımdır."

Buyurdu ki: "Bizim yolumuz, Allah'ın gösterdiği kurtuluş yoludur. Çünkü bu yol, sünnete uymak ve Eshâb-ı kirâma tâbi olmaktır. İşte bu sebeple, bizim yolumuzda az zamanda çok kazanç elde edilir. Fakat sünnete uymak ve riâyet etmek, sabır ve tahammül ister. Biz, bizim yolumuza girenleri,

istersek kolayca çekme ile, dilersek bir başka usûlle terbiye ederiz. Çünkü rehber olan âlim, bir tabîbe benzer. Hastanın hastalığını, derdini tesbit eder ve ona göre ilâç verir. Bizim yolumuzda yalnız kalmak değil, sohbet esastır. Sohbetin de şartları vardır. İki kişi sohbet etmek isterse, birbirinden emin olmaları gerekir. Böyle olmazsa, sohbetten fayda hâsıl olmaz. Bizim sohbetimize girenlerin kalblerinde, muhabbet tohumu vardır. Kısaca bu yola, Ehl-i sünnet ve cemâat yolu denir. Bizim sohbetimize dâhil olanların kalbine muhabbet tohumu atılmıştır. Fakat Allah'dan başka her şeyden alâkasını kesmemiş olabilir. Bu durumda sohbetimize katılan kimsenin kalbinde, Allah'ın sevgisinden başka neye bağlılık varsa, onu kalbinden temizleriz. Kalbinde bize karşı meyli ve muhabbeti olanlara muhabbet tohumu ekip, gece gündüz onu terbiye etmemiz bizim vazîfemizdir. Muhabbet için uzakta olmak farketmez."

Bahaüddin Buhârî'ye siz nasıl bir yolda bulunuyorsunuz? diye suâl sorulunca, buyurdu ki:

"Ancak ârif olanların istifâde edebileceği bir yolda bulunuyoruz. Bu yol da üç şeyden ibârettir. Bunlar; murâkabe, müşâhede ve muhâsebedir. Murâkabe: Bu yola giren kimsenin, her şeyi bırakıp Allah'a dönmesidir. Murâkabe ehli pek azdır. Olanlar da gizlidir. Biz şu netîceye vardık ki, murâkabeyi elde etmenin yolu, nefse muhâlefet etmektir. Müşâhede: Gayb âleminden gelir ve kalb üzerine işlenen bir

tecellîdir. Celâlî veya cemâlî olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Muhâsebe: Bizim yolumuzda olan kimse, düşünüp araştırır. Kendini hesâba çekip bakar. Geçmiş zamânı gaflet ile mi, huzûr ile mi geçti? Eğer huzûr ile geçmişse, o kimsenin vakti değerlendirilmiştir. Allah'a hamd etsin. Eğer geçen zaman gaflet ile geçmişse, o kimse vaktini zâyî etmiştir. Yapacağı iş, geleceği için tedbirli olup, tövbe etmektir. Ârif olanlar, bu üç husûsa riâyet ettikleri için pekçok fayda elde ederler. Ârif olmadan istifâde edemezler. Bizler, maksada ulaşmakta vâsıtayız. Allah'ın inâyeti olmadan ve rehber olmadan maksada erişmek mümkün olmaz. Şu hâlde bu yolda ilerleyen kimse, kıyâmete kadar yaşasa, kendisine rehber olan zâtın terbiye nîmetinin, lütuf ve himmetinin şükrünü yerine getiremez."

Bahaüddin Buhârî, Allah'ın kullarına şefkat ve acımalarının çokluğundan, on iki gün başını secdeye koyup, Allah'dan, tasavvufta kolay ilerlenen, kolay ele geçen ve elbette kavuşturucu olan bir yol istedi. Duâsı kabûl edildi. Bu yol; yeme, içme, giyimde, oturmada ve âdetlerde orta derecede olmaktır. Kalbi çeşitli düşüncelerden korumaktır. Her ân güzel ahlâkla ahlâklanmaktır.

Kendisinden kerâmet isteyenlere buyurdu ki: "Bizim kerâmetimiz açıktır. Bu kadar çok günâh ile yeryüzünde yürümemizden büyük kerâmet olur mu?" Bir defâsında ise; "Biz Allah'ın fadlına,

ihsânına kavuştuk. Bizi murâdlardan, çekip götürülenlerden eyledi." buyurdular.

Bahaüddin Buhârî'nin yolunun esaslarından olan; "Biz sonda ele geçecek şeyleri başa yerleştirdik." buyurması, Resûlullah efendimizin daha ilk sohbetinde bulunan bir kimsenin kalbine hikmet ve feyz akmasına ve bir sohbetle nihâyete kavuşmasına benzetilmiştir.

Buyurdu ki:

"Yolun esâsı, kalbe teveccühdür. Kalp ile de, Allah'a teveccühtür. Kalp ile çok zikretmektir. Farz ve sünnetleri edâ etmektir. Yeme, içme, giyme ve oturmada, işlerde ve âdetlerde orta derecede olmaktır. Kalbi kötü düşüncelerden, vesveseden korumaktır. Kendisine rehber olan âlimin sohbetini ganîmet bilmektir. Hocasının huzûrunda iken ve yanında yok iken edebe uymaktır. Bu yoldan maksad ve ele geçen şey; Allah'ın devamlı huzûrunda olmaktır. Eshâb-ı kirâm zamânında buna "ihsân" denilmişti. Bu yolda ilerleme esnâsında; nefsin arzularını yok etmek, nûrlara ve hâllere gömülmek, fenâ ve bekâ makamlarına ulaşmak, üstün ahlâk ile ahlâklanmak gibi on makam ele geçer."

Buyurdu ki: "Lâ ilâhe illallah kelimesini söylemenin hakîkati, Allah'dan başka ne varsa hepsini yok bilmektir."

Yine buyurdu ki: "İslâm dîninin hükümlerini yapmak, yâni emirleri yapıp yasaklardan sakınmak, haramları, şüpheli şeyleri, hattâ mübahların fazlasını terketmek, ruhsatlardan uzak durmak, mübahları zarûret mikdârınca kullanmak, tamâmen nûr ve safâdır. Aynı zamanda evliyâlık derecelerine kavuşturan bir vâsıtaadır. Vilâyet derecelerine bunlarla ulaşılır. Uzak kalanların hepsi, bunlara dikkat etmediklerinden uzak kalırlar ve kendi arzularına uyarlar. Yoksa cenâb-ı Hakk'ın feyzi her ân gelmektedir."

Bir kimse sizin yolunuzun esâsı ne üzere kurulmuştur? deyince; "Zâhirde halk ile, bâtında Hak ile olmak üzere kurulmuştur." buyurdu ve şu beyti okudu:

"İçerden âşinâ ol, dışdan yabancı,
Az bulunur cihânda böyle yürüyüş."

BU KİMDİR?

Bahaüddin-i Buhârî şöyle anlatır: "Bir kış günüydü. Beni bir cezbe hâli kapladı. Kendimden geçip, kırlarda, sahrâ ve dağlarda, yalın ayak, başı açık gezip, dolaşmaya başladım. Ayaklarım yarılıp, parçalandı. Bu hâlde iken bir gece hocam Emîr

Külâl ile sohbet etmek arzusu uyandı. Bu arzu ile huzûruna gittim. Talebeler etrâfında toplanmış, hocam da baş tarafta oturuyordu. İçeri girdim, aralarına katıldım. Emîr Külâl; "Bu kimdir?" dedi. "Bahaüddin'dir." dediler. Talebelerine beni meclisten dışarı çıkarmalarını söyledi. Onlar da beni dışarı çıkardılar. O zaman nefsim son derece azdı ve taşkınlık yapmak istedi. Az kalsın nefsim, irâdeme gâlip geliyordu. Fakat Allah'ın ihsânıyla, nefsimi serkeşlikten ve îtirazdan menederek; "Ey nefis! Ben bu horlanmayı Allah için kabûl ettim. Beni, Allah elbette bundan dolayı mükâfatlandırır." dedim. Sonra başımı Emîr Külâl'nin kapısının eşiğine koydum. Sabaha kadar öyle kaldım. Üzerime kar yağdığı hâlde kalkmadım. Sabah namazı vakti Emîr Külâl, ayağını kapının eşiğine atınca, karlar arasında kalan başıma bastı. Beni o hâlde görünce teveccühte bulunup müjde verdi. İçeri alıp teselli ederek ayaklarımdaki dikenleri mübârek elleriyle çıkardı. Yaralarım ilâç sürdü. "Oğlum! Bu saâdet libâsı (elbisesi) ancak sana lâyıktır." buyurdu. Rûhânî feyz, işte bende o zaman hâsıl oldu. Şimdi, her sabah evimden mescide çıkarken, bir talebemi o hâlde görmek isterim; fakat şimdi talebe kalmadı. Hepsi şeyh oldu."

ÖYLE ZÂTLAR VARDIR Kİ!

Bahaüddin Buhârî , bir defâsında Şeyh Seyfeddîn adlı bir zâtın ırmak kenarında bulunan kabri karşısında kalabalık bir cemâatle sohbet ediyordu. O cemâatte bulunanlardan bir kısmı, Bahaüddin Buhârî'nin tasavvufdaki yüksek derecesini bilmiyorlardı. Söz, velîlerin hâllerinden açılmıştı. Bir hayli süren bu konuşmada, evliyânın meşhûrlarından olan Şeyh Seyfeddîn ile Şeyh Hasan-ı Bulgârî arasında geçen kerâmetler anlatıldı. İçlerinden biri dedi ki: "Eskiden velîlerin tasarrufu, kerâmeti çok olurdu. Acabâ bu zamanda da onlar gibi tasarruf ehli var mıdır? "Bunun üzerine Bahaüddin Buhârî buyurdu ki: "Bu zamanda öyle zâtlar vardır ki, şu ırmağa yukarı ak dese ırmak tersine akmaya başlar." Bu sözler Bahaüddin Buhârî'nin mübârek ağzından çıkar çıkmaz, önlerindeki ırmak ters akmaya başladı. Bunun üzerine Bahaüddin Buhârî , "Ey su! Ben sana yukarı ak demedim." buyurdu. Irmak tekrar eski yöne akmaya başladı. Bu kerâmetini o kadar çok kimse gördü ki, bu sebeple çokları Bahaüddin Buhârî'nin büyüklüğünü anlayıp, tam bir teslimiyetle ona bağlandılar ve saâdete kavuştular.

MUHABBET DAĞI

Talebesinden Emîr Hüseyin anlatır: "Hâce bir gece; "Yarın filân dostumu ziyârete gideceğim, inşaallah on beş güne kadar gelirim." dedi.

Sabahleyin talebesi ile yola koyulup gittiler. O gün Hâce'nin ayrılığına dayanamayıp, onu görmek isteği beni kapladı. Hânekâhda benimle bir kişi daha kalmış idi. Akşam olunca ona; "Korkarım Hâce kendilerine olan bu aşırı sevgimi keşf eder ve şefkat edip, bana acıyıp döner." dedim. Ertesi sabah gördüm ki, hazret-i Hâce dönüp geldi ve bana heybetle bakıp; "Ben sana demedim mi ki, on beş gün sonra geleceğim. Sen ise önüme muhabbet dağını sed çektin. Ben o dağı nasıl aşıp gideyim?" buyurdu. Sonra mübârek yüzünü yanımızdaki talebesine çevirip, buyurdu ki: "Emîr Hüseyin sana; "Korkarım Hâce yoldan döner gelir." demedi mi?" O da; "Evet." dedi. Hâce , "İşte o muhabbet ve arzulardır ki, önümüze sed çekti." buyurdular. Bunun üzerine Hâce'nin celâlini müşâhede ettiğimde, kalbimde büyük bir ürperme zâhir olup, ayaklarına düşüp af diledim. Onlar da bu âciz hizmetçilerine, merhamet edip affetti ve; "Eğer maksadın benden ayrılmamak ise, beni seninle düşün. Çünkü ben, senden ayrı değilim. Bundan sonra, sakın beni senden ayrı sanma!" buyurdular.

"Nerede olursan seninleyim ben,

Kendini sakın, yalnız sanma sen."

ONLAR KİMSEYE KILIÇ VURMAZ

Bahaüddin Buhârî , kendisine karşı edepsizlik yapan birine kızmayıp, tebessümle karşıladı. Fakat edepsizlik yapan kimse büyük bir derde düşüp, helâk olacak hâle geldi. Hatâsını anlayıp tövbe etti. Bahaüddin Buhârî bir ara o adamın evinin önünden geçerken, içeri girip hâlini sordu. "Allah şifâ vericidir, korkma iyileşirsin." dedi. O kimse bu söz üzerine kalkıp; "Efendim, size karşı edepsizlik ettim, hatırınızı incittim, beni affediniz." dedi. Bunun üzerine Bahaüddin Buhârî buyurdu ki: "Kalbimiz o zaman incindi. Fakat şu anda gönül aynası tertemiz. İyi bil ki, müşidlerin, yol göstericilerin kılıcı, kınından çıkmış yalın bir kılıçtır. Ama müşid merhamet sâhibidir. Kimseye kılıç vurmaz. İnsanlardan belâsını arayanlar gelip kendilerini o kılıca vururlar.

EDEB

Bahaüddin Buhârî bir sohbetlerinde buyurdu ki: "Bizim yolumuzdaki kimselerin şu edebi gözetmesi gerekir: Birincisi; Allah'a karşı edeptir. Yâni zâhiri ve bâtını ile tamâmen kulluk içinde olmalı. Allah'ın bütün emirlerini yerine getirip, yasaklarından sakınması ve Allah'dan başka her şeyi, mâsivâyı terketmesidir. İkincisi; Resûlullah efendimize karşı edeb: Bu da iş ve hâllerde O'na uymaktır. Üçüncüsü; hocasına karşı edeb: Çünkü kendisinin Peygamberimize uymasına, hocası vâsıta olmuştur.

Bu bakımdan, hocasını hiçbir zaman unutmamalıdır."

NEYLEYELİM Kİ NASÎBİN YOKMUŞ

Bahaüddin Buhârî , bir defâsında Buhârâ'da Gülâbâd mahallesinde bir dostunun evinde, talebeleri ile sohbet ediyordu. Talebelerinden Molla Necmeddîn'e dönüp; "Sana ne söylersem, sözümü tutup söylediğimi yapar mısın?" dedi. Molla Necmeddîn, "Elbette yaparım efendim." dedi. "Eğer bir günah işlemediyi söylesem yapar mısın? Meselâ hırsızlık yap desem yapar mısın?" dedi. Bunun üzerine Molla Necmeddîn; "Mâzur görünüz efendim, hırsızlık yapamam." dedi. "Mâdem ki bu hususdaki isteğimizi kabûl etmiyorsun, meclisimizi terket!" buyurdu. Molla Necmeddîn bunu duyunca, dehşet içinde kalıp, olduğu yere düştü ve bayıldı. Orada bulunanlar Bahaüddin Buhârî'ye yalvarıp, onun affedilmesini istediler. Kabûl edip affetti. Molla Necmeddîn de kendine gelip kalktı. Bundan sonra hep berâber o evden dışarı çıktılar, Dervâze-yi Semerkand (Semerkand Vâdisi) denilen tarafa doğru gittiler. Bahaüddin Buhârî yolda giderlerken, bir ev duvarı gösterip talebelerine dedi ki:

"Bu duvarı delin, evin içinde falan yerde bir çuval kumaş vardır. Onu alıp getirin." Talebeleri bu emre

uyup, duvarı yardılar. Kumaş dolu çuvalı buldular ve çıkarıp getirdiler. Sonra bir köşeye çekilip bir müddet oturdular. Bu sırada bir köpek sesi işitildi. Bahaüddin Buhârî , talebesi Molla Necmeddîn'e; "Bir arkadaşınla gidip evin etrâfına bakın ne vardır?" dedi. Gidip baktılar ki, eve hırsızlar gelmiş, başka bir duvarı yarıp evde ne varsa almışlar. Gidip bu durumu Bahaüddin Buhârî'ye haber verdiler. Talebeler bu hâle şaşılar. Sonra tekrar talebeleri ile birlikte önceki misâfir oldukları eve döndüler. Sabahleyin, gece o evden aldıracağı kumaş dolu çuvalı sâhibine gönderdi. Talebelerine; "Gece buradan geçerken, bu malınızı alarak hırsızların çalmasına mâni olduk, bu malınızı hırsızlardan kurtardık." demelerini tenbih etti. Onlar da götürüp sâhibine teslim ederek durumu anlattılar. Bahaüddin Buhârî, bundan sonra talebesi Molla Necmeddîn'e dönüp;

"Eğer sen emrimize uyup da bu hizmeti yapsaydın, sana çok sırlar açılacak ve çok şey kazanacaktın. Neyleyelim ki, nasîbin yokmuş." dedi. Molla Necmeddîn ise, yaptığına çok pişmân olup, yanıp yakındı.

Bahaüddin'e Uy!

Âlimlerden biri, Bahaüddin Buhârî'nin talebelerinden bir grupla Irak'a gitti. O anlatır: "Yolda Semnân şehrine varınca, burada ismi Seyyid Mahmûd olan, mübârek bir kimsenin

bulduğunu ve hocamızı çok sevenlerden olduğunu duyduk. Topluca onun ziyâretine gidip, hocamıza bağlılığının sebebini sorduk. Dedi ki:

"Resûlullah efendimizi rüyâda gördüm. Çok güzel bir yerdeydi. Yanında heybetli bir zât vardı. Ben, Resûlullah'a tevâzu ve edeb ile yaklaşım; "Sohbetinizle şereflemedim, bereketli zamânınızda ve huzûrunuzda bulunamadım, bu büyük ve eşsiz saâdeti kaçırdım, şimdi ne yapayım?" diye arz ettim. Bana; "Bereketime ve beni görmek fazîletine kavuşmak istersen, Bahaüddin'e uy!" buyurdu. Sonra yanında duran mübârek zâtı işâret etti. Bundan önce Bahaüddin Buhârî'yi görmemiş idim. Uyanınca, ismini ve şeklini, şemâilini bir kitabın üstüne yazdım. Uzun zaman sonra, bir manifaturacı dükkânında oturuyordum. Nûrlu ve heybetli bir zât gördüm. Geldi ve dükkânda oturdu. Yüzünü görünce, o simâyı hatırladım. Birden bende büyük bir hâl ve değişme oldu. Kendimi toparlayınca, evime gelip şereflendirmesini ricâ ettim. Kabûl buyurdu. Kalktık, o önde ben arkalarında yürüdük. Bizim eve gelinceye kadar, hiç dönüp bana bakmadı. Ondan gördüğüm ilk kerâmet buydu. Çünkü o, bizim evin nerede olduğunu, daha önceden bilmiyordu. Doğruca bizim eve gitti. Sonra kütüphânemin bulunduğu odaya girdi. Çok kitabım vardı. Elini uzatıp bir kitap çıkardı. Bana uzattı ve;"Bu kitâbın üzerine ne yazdın?" buyurdu. Bir de ne göreyim. Yedi sene önce gördüğüm ve târihini

yazdığım rüyâ orada yazılı idi. Bu kerâmetlerinden, daha ilk anda bende büyük bir hâl hâsıl oldu. Kendime gelince, bana lutf ile mukâbele edip, beni talebeliğe kabûl buyurdu ve kapısında hizmet edenlerin saâdeti ile şereflendirdi."

TARİKAT-ı NAKŞBENDİYYE-yi ALİYYE ESASLARI

Menakıb ve Düsturlar

Hazret-i Pir Muhammed Bahaüddin-i Nakşbend [Kaddesallahu Sırrahulaziz] 'in dış görünüşleri şöyle idi:

Orta boylu, tıknazca vücutlu, kır sakallı ve beyazı siyahından fazla idi. Mübarek yüzleri değirmi, yanakları biraz kırmızıya yakın ve iki kaşı arası açık, bıyıkları, dudak kırmızılığı görülecek şekilde açık ve üzeri kırpılı, gözleri ela ve kestane karası denilen renkte idi ve kendisine bu görüntüde teveccühte bulunulur.

*[Kaddesallahu Sırrahulaziz] :Anlamını ve okuyuşunu hatırlatmak maksadıyla buradan itibaren metinde [K.S.] ibaresi geçecektir.

Hoca Bahaüddin-i Nakşbend [K.S.] anlatıyor:

"Çocukluğumdan büluğ çağıma kadar Hz. Hoca Muhammed Baba Semmasi [K.S.]'in sohbetleriyle şereflendim. Hoca hazretleri ahiret alemine teşrif buyurunca, babam beni alıp Semerkand'a götürdü. Orada bulunan büyük müşidlerin ziyaretleriyle şereflendim. Babam onlardan benim için himmet ve dua niyaz etti. Daha sonra beni alıp Buhara'ya geldi. Buhara yakınında bulunan Kasr-ı Arifan denilen köye yerleştik. O günlerde Hz.Hoca-i Azizan Ali Ramiteni[K.S.]'nin Tac-ı şerifleri bana ulaştı. O tac bana ulaştıktan sonra halim çok hoş oldu. Kalbimde Allah sevgisi kaynayıp coştı.

Bundan sonra Hoca Seyyid Emir Külal [K.S.] hazretleri Kasr-ı Arifan'a gelişlerinde bana çok iltifatta bulundular. Yine buyurdular ki:

"Büyük hocamız, Muhammed Baba Semmasiy [K.S.] hazretleri bana: "Oğlum Bahaüddin'den terbiye ve şefkatini eksik etme. Eğer onun terbiyesinde kusur edersen, Hakk terbiyemi sana helal etmem." diye vasiyette buldukları için ona "Eğer Hoca Hazretlerinin vasiyetlerini yerine getirmeyip senin terbiyende kusur edersem namerd olayım." diye karşılık vermiş ve elimden geleni yapmayı nezretmişim."

Seyyid Emir Külal hazretleri ile aramızda geçen bu sohbetin üzerinden günler geçmişti ki, bir gece rüyamda Hakim Ata hazretlerinin terbiye için beni bir dervişe havele ettiklerini gördüm. Bu rüyayı,

salih bir ninem vardı, ona anlattım. O da: "Oğlum, senin terbiyen ve yetiştirilmen için Türk Şeyhlerinden nasibin vardır." diye rüyamı ta'bir ettikten sonra, bende terbiyem için tahsis edilen ve rüyamda açık seçik gördüğüm bu zatı beklemeye başladım. Birgün Buhara çarşısında gezerken o rüyamda beni terbiyeye tahsis buyurulan dervişi gördüm. Fakat kendisiyle sohbet edemedim. Üzülerek kaldığım eve geldim ve oturup düşünmeye başladım. O sırada yanıma bir derviş geldi: "Derviş Halil seni istiyor" dedi. Habere çok sevindim. Bir miktar hediye alıp çağrıldığım yere vardım. Çağırılan zat beni bekliyordu. Derken beni çok iltifatlarla karşıladı, sevincini belli ettiler. Ben kendilerine gördüğüm rüyayı anlatmaya başlayacaktım ki, "Gerek yok, söyleyeceklerini biliyoruz." deyişine ve her şeyden keşifle haberi bulduklarına hatran kaldım. Kendilerine aşırı derecede muhabbet duydum. Ondan sonra uzun süre onların sohbetlerine devam ettim ve hizmetlerini ederek kendilerinden haylice terbiye gördüm. Bir müddet sonra Maverâünnehir Sultanı vefat edip saltanatı verasetle o dervişe intikal etti. O bölgenin halkı gelip, Derviş Halil'i Buhara'dan alıp gittiler. Bende onlarla beraber gittim. Derviş Halil saltanata geçtiği halde ben yine onun hizmetinden ayrılmadım. Saltanatı devamı süresince de o zattan çok istifade ettim ve çok kerametlerine şahid oldum. O zat da bana her zaman şefkat ve merhamet gösterip bana olan görevini ihmal etmeden devam ettirdi. O zata

hizmetim altı yıl devam etti. Bu hizmetimi sırf Allah rızası için yaptım. Öylesine birbirimize yakın olduk ki, bütün sırlarını benden gizlemedi, bende onun idari işlerinde kendisine hiç bir yardımdan geri durmadım. Görünüşte diğer hizmetçileri gibi ben de hizmetinde idim. Diğer hademelere, beni göstererek şöyle derdi:

."Bana kim Allah rızası için hizmet ederse o kimse halk katında aziz ve muhterem, Hakk katında da mukarreb ve mükerrem olur." Bu sözü bana söylediğini anlıyordum. Çünkü ona benden başkası Allah rızası için hizmet etmiyordu. Altı seneden sonra o saltanat yıkıldı. Ma'mur ülke yerlebir oldu. Bu durum, kalbimden dünya sevgisinin tamamen çıkmasına sebep oldu. Bundan sonra kendimi dünya ile ilgili şeylerden tamamen soydum, arıttım. Sonra da Buhara'ya dönüp "Zeyurton" köyüne yerleştim.

Şah'ı Nakşbend [K.S.] Hazretleri anlatıyor:

Cezbenin fazlalaştığı ve kararsız kaldığım günlerimde, Buhara şehrinde dolaşıp kabirleri ziyaret ederdim. Bie gece, bir takım mezarları ziyaret etmekte iken, hangi mezara gittimse o mezarda mezarda yanmakta olan bir kandil gördüm. Kandillerin fitilleri ve fitil takacakları var ama, aşağı yukarı hareket etmiyorlar. Fitillerive fitil boğazını ta'mir etmeli ki, istenilen ışığı verebilsinler. Hoca Muhammed Vasi'nin (r.a.)

mezarını ziyaret sırasında bana şöyle işaret olundu: "Git, Hoca Ahmed Hafernevi'nin kabrini de ziyaret et." Emredilen bu kabrin ziyaretinde, iki kimse bellerinde kılıç bağlı geldiler ve beni kucaklayıp bir hayvana bindirip Hoca Mezd Ahon'un mezarına getirdiler. Beni o mezarın yanında bırakıp gittiler. O mübarek zatın kabrinde ziyaret ettim. O mezarda da bir kandil yanmakta, yanan kandil ise diğerlerinde yananların aynısı idi. O mezarın yanında yönümü kibleye dönüp, oturdum. Orada bana kendimden geçme hali geldi. O durumda iken gördüm ki, kabrin kible tarafı yarılmış ve bir taht var. O kocaman tahtın üzerine bir zat oturmuş bulunuyordu. Tahtın önüne bir yeşil perde çekilmiş, etrafını kalabalık bir cemaat sarmış oturmakta idiler. Muhammed Babay'ı Semmasi de o cemaat arasında bulunuyordu. O cemaatin "Hacegan hazretleri" olduğunu anladım. O taht üzerinde oturan zatın kim olduğunu merak ettim. Orada bulunanlardan birisi bana o zatın Abdulhalik Gucdüvani [K.S.] hazretleri olduğunu, etrafında oturanların da halifeleri Hoca Ahmed Sıddık, Hoca Evliya Kellan, Hoca Arif Rivekeri, Hoca Mahmud Encır-i Feğnevi, Hoca Ali Ramiteni (yüce Allah cümlesinin sırlarını takdis buyursun) olduklarını söyledi ve devam etti: "Bunlar Muhammed Babay'ı Semmasi'ye geldiler. Sen bunları tanırsın. Bunlar sana "Tacı Azizan"ı getirdiler, onu veriyorlar. Ben de dedim ki: "Biliyorum ; fakat ben o tac-1 şerifi unutmşum, şimdi nerededir?" O şahıs, tac-1 şerifin bizim evde olduğunu ve o tac sebebiyle bana bu

ikramda bulunulduğunu söyledi.

O cemaat içindekilerinden bir diğeri bana dedi ki: "Kulağını iyi aç; dikkatle dinle. Büyük hoca sana birkaç kelime nasihatta bulunacak. O sözlerden başkası ile Allah yoluna gitmek mümkün değildir." Hoca Abdülhalik Gücdüvani [K.S.] hazretlerinin kalkıp elini öpmek üzere orada bulunanlardan izin istedim. İzin verdiler ve hoca hazretlerinin önündeki perdeyi kaldırdılar. Ben de vardım. Hoca hazretlerine selam verdim ve elini öptüm. Ziyaretlerini yapıp huzurlarında durdum. O da sülûke dair kelimeleri bir bir söylediler.

Hoca hazretlerinin söyledikleri kelimelerden birirsibudur: "Bahaddin! Kabristanda gördüğün kandilleri sana o şekilde göstermelerinin sebebi, senin kabiliyet ve istidadının bu tarikatın edep ve sülûkünü taşımaya uygun bulunduğunu, ancak sendeki fitil kabiliyeti harekete geçirmek gerektiğini göstermektedir. Böylece istidadın açığa çıkıp yüce Allah'ın sırları görülebilecek. Kişi, kabiliyetine göre amel etmelidir ki maksad hasıl olsun."

Hoca hazretlerinin diğeri öğütleri de şöyle oldu:

"Bahaddin! Ayağını şeriat caddesinin üzerine sağlam bas ve oradan kaydırma. Bütün sünnetleri yerine getirmeye çalış. Yüce Allah'ın emir ve yasaklarını uygulamada dürüst hareket. Ruhsatları

terkedip bidatlardan kaçın. Her zaman Allah'ın Resulü' 8A.S.) nün hadis-i şeriflerini kendine rehber eyle. Onun sahabelerinin hayat ve eserlerini araştırıp onların gittikleri yoldan yürü."

Hoca Muhammed Bahaüddin [K.S.] hazretleri buyuruyor:

"Hakk yola girişimin ilk zamanlarında iki kişiyi bir yerde sohbet ederken görsem hemen aralarına girip faydalanmak isterdim. Eğer yaptıkları sohbet yüce Allah'ın rızasını kazanma yolu doğrultusunda ise, o sohbetten memnun kalır, sevinirdim, eğer faydasız şeylerse üzülür, incinirdim."

Her kim Seni zikretmeye evvel, sakit olmayın.

Her şey Sana zikrolmaya, anı unutmayın.

"Ve ne zaman bende bir hal gelip bastırса, onu anlatacak insan arardım. İsterdim ki birileri hep Hakk konuşsa ben dinlesem Ben Hakk tarafından konuşturulsamda beni bir dinleyen olsa.."

Yine Hoca Nakşbend [K.S.] hazretleri şöyle buyurdu:

"Zaman zaman tarikat şeyhlerinin ve hakikat büyüklerinin temiz ruhlarına teveccühte bulunur ve onların alemlerini seyredirdim. Veysel Karani hazretleri yemeyi, içmeyi zahir ve batın ilgilerini

kesmiş bir kimse idi. Hoca Muhammed Hakim-i Tirmizi hazretleri derenksizlik ve şekilsizliğe bürünmüştü. Ben de yirmi iki seneden beri bu zatın ruhaniyeti üzereyim. Eğer bir kimse beni bilmek isterse, halen şimdilerden derenksiz ve sıfatsızlık üzereyim."

Zamanında bir çok şeyh huzurunda iken: "Hoca hazretleri zamanımızın kutbu ve velilerin başıdır. Çünkü bir çok ayet ve hadiste kendisine işaret vardır." demelerine karşı kendisinin sükut edip karşılık vermemesi, söylenenleri tasdik ettiği şeklinde yorumlanmıştır.

Azizan velilerinin kutbu olarak bilinen Abdulkuds Rahimehüllah hazretlerinden naklen rivayet edildiğine göre Hoca hazretlerinin hükmü ve seyri göklerin ve yerin her tarafına erişmiştir. Azizan olarak bilinen bu kutlu yolun velileri, gökleri ve yeri bir sofraya olarak görmüş ve üzerinde hükümran olmuşlardır. Hoca Nakşbend hazretleri de göklerin ve yerin nazarında bir tırnak üzeri kadar olduğunu, görülmeyecek, bilinmeyecek, ulaşıp hükümran olunmayacak bir şey olmadığını ifade etmişlerdir. Bu ifadeler, Azizan velilerinin ne büyük derecelere, ne ulaşılması güç yetkilere ve himmetlere sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Yüce Allah onların derecelerini büyüttükçe, eşya onlara ve onların seyr ve imkanlarına göre küçülmektedir.

"Hoca Nakşbend [K.S.] hazretleri her zaman

fakirlik hali yaşıadı; dünyaya değeri vermedi, yüce Allah'tan başka hiçbir şeyi önemsemedi; varlığında yok etti, eritti. Her zaman fakirliği över, salıklarını ona teşvik eder ve: "Biz her ne bulduksa fakirlik sıfatıyla bulduk," derler idi. O derece yoksul bir hayat sürdürmekte idi ki, evinde bulunan mescidlerine kış günü yayacak kilim olmadığından lime lime hale gelmiş köhne bir kilim yayarak üzerinde ibadetlerini geçirirdi.

Yiyecek ve içeceklerinin helal olmasına azami dikkat etmekteydiler. Şüpheli şeylerden, haramdan sakınırlardı. Her zaman topluluklara: "İbadet on kısımdır; bunun dokuz kısmı helal kazanmak için çalışmak, bir kısmı da diğer ibadetlerle meşgul olmaktır." mealindeki hadisi şerifi hatırlatır, bu yolda tavsiyelerde bulunurlardı.

Son derece fakirlik ve yoksulluk içerisinde geçen hayatlarına rağmen, olanlarıyla ikramda bulunur, var olan bir şeyi muhtaç bulunanlardan asla esirgemezdi. Kendisine hediye edilen bir şeye bazan da iki misliyle karşılık verir hediyeleşirdi. "Hediyeleşiniz ki, sevginiz ve muhabbetiniz devam etsin." hadis-i şerifine göre hareket ederlerdi. Sofrasında başkaları da bulunuyorsa, onları yüce Allah ile beraber sofrada bulduklarına dair uyarıda bulunurlar, içlerinde gaflette olanları kibarca ve incitmeden ikaz ederlerdi. O'nu hatırlamadan, O'na şükretmeden yutulan lokmalara hayıflanır, yiyenleri, yediklerinin rahatsız etmemesi

için çok dikkat ederlerdi. Gafletle, öfke ile ve ikrah iile pişirilen yemekten yemezlerdi. Salıklarına de böyle pişirilen yemekten yedirmezlerdi.

Rivayete göre, Hoca hazretlerinin dostlarından biri onlara hediye olarak poğaçaya getirmişti. Yanında bulunanlara şöyle dedi: "Bize bu poğaçadan yemek uygun düşmez. Çünkü bu poğaçanın hamuru öfke ile yoğuruldu ve öfke ile pişirildi." İstemeyerek hizmet edilen bir sofradan da yemek yemezler idi. Sohbet sırasında sık sık tekrar ettikleri hususlardan birisi de şu yoldaki ihtarları idi:

"Herhangi bir yiyecek veya içecek istemeyerek, gaflet üzere iken veya öfke ile ortaya getirilse, o yiyecek mekruh olur. Onda hayır ve bereketten eser kalmaz. Çünkü öyle bir yiyecek ve içeyeğe nefis ve şeytan müdahale eder. Öyle bir gıdayı alan kimsede muhakkak surette bir hastalık ve bir sıkıntı meydana gelir. Bunun içindir ki, bütün salih ameler ve yararlı hizmetler huzurla pişirilen, dikkat edilerek yenilen ve içilen gıdaların eseridir. Zamanımızın insanların salih amel işlemeye muvaffak olamayışlarının ne nedeni, yiyecek ve içeceklerini kazanmada, pişirmede, kotarılmada dikkatsizlikten başka bir şey değildir. Her şeyde, bilhassa kılınan namazlarda huzur duymanın ve ilahi zevke ermanın yolu helal olarak kazanılan, isteyerek pişirilip kotarılan yemekten geçmektedir. Her şeyde başarılı olmanın sırrı, her zaman ve her yerde yüce Allah ile beraberliğin bilincinde

yatmaktadır.

Hoca Nakşbend [K.S.] hazretlerinin Serahs'te bulunduğu sırada Herat malikinden kendisine bir mektup geldi. İçeriği şöyle idi: "Hoca hazretlerinin sohbetine şiddetle ihtiyacımız vardır ve bu hususta çok arzuluyoruz. Teşrifleri mümkün müdür? Emirlerini bekliyoruz." Hoca hazretleri, devlet ricalinin ayağına gitmek istemiyordu. Ancak, melik oralara gelirse, kendisini ağırlamak için fakir fukaraya yük olur endişesiyle, onun gelişini bir yerde önlemek için Serahs'ten ayrılıp Herat'a doğru yola çıktılar. Sonunda Herat'a ulaşmış Melik ile bir araya geldiler. Melik, belde eşraf, a'yan, ulema ve meşayihini toplayıp Hoca hazretlerinin ziyaretleriyle şereflenmelerini sağladı. Bir müdet sonra orta yere sofraya kuruldu. Orada bulunanlar kurulan sofranın etrafında toplandılar. Hazır yemeklerden yemeğe başladılar. İçlerinden Hoca hazretleri sofraya oturduğu halde hazır sofraya uzanıp, hazır yemeklerden yemiyordu. Bir aralık sofraya av eti getirildi. Hoca hazretleri av etinden de yemeyince, sofrada bulunan alimlerden biri Hoca hazretlerine, av etinin helal ve şüpheli gıdalardan beri olduğunu, niçin av etinden yemediğini sordu. Hoca hazretleri buyurdular ki: "Melik sofrasında yemek yemek benim için uygun ve münasip değildir. Çünkü ben dervişler cemaatının kendisine inanılanıyım. Burada benim cemaatımdan olanlar da bulunmaktadır. Melik sofrasından yemek yemediğimi bilirler. Ancak

sofrada helal yiyecek bulunup bulunmadığını bilmezler. Benden şüpheye düşerlerç Bundan da inançları zedelenir ve bana olan bağlılıkları sarsılır. Bu durumda benden faydalanmalarına imkan kalmaz. Emekleri boşa gider."

Orada bulunanların tamamı bu yerinde ve inandırıcı cevaptan yeterince faydalanmış ve tatmin olmuşlar ve Hoca hazretlerine takdirlerini bildirmişlerdir.

Sofra kaldırıldıktan sonra Melik, Hoca hazretlerine: "Bu seviyede dervişlik size miras mıdır?" diye sormaktan kendini alamadı. Hoca hazretleri: "Miras değildir ama yüce Rabbim "Rahman olan Allah tarafından kullarına öyle bir cezbe ikram olunur ki, bu ikram bütün cinlerin ve insanların amellerine denk bir lütuftur." anlamındaki hais-i şerifin sırrını bende tecelli ettirmiştir. Ben bu cezbe mutluluğuna erişmek suretiyle bu dereceye ulaştım." diye karşılık vermiştir. Melik, Hoca hazretlerine tekrar sordu:

"Sizin tarikatınızda halvet olur mu?" Hoca hazretleri cevap olarak:

éHalvet der encümen tabiri, bu tarikatın en büyüklerinden olan Hoca Abdülhalik Gucdüvani [K.S.] hazretlerinin sözüdür." diye karşılık verdi. Melik tekrar sordu:

"Halvet der encümen'in anlamı nedir?" Hoca hazretleri: "Zahirde (görünüşte) halk ile, batında (içte, kalpte, gönülde) Hakk ile olmak demektir." buyurdular.

"Enis ol yarine batında, vahşet eyle zahirde,

Budur ayin-i aşık yar ile ağyar arasında."

Daha sonra Melik sorularını şöyle sürdürdü: "Bu söylediğimiz insan için manen mümkün müdür?" Hoca hazretleri: "Bu mana mümkün ve müyesser olmasaydı yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de "O, insanları ne ticaret ve ne de alışveriş Allah'ı anmaktan, namaz kılmaktan, zekat vermekten alıkoyar. Bunlar, gönüllerin ve gözlerin döneceği günden korkarlar." buyurmazdı". diye karşılık verdiler. Melik tekrar sordu:

"Velilerden bazıları, velayetin nübüvvetten daha üstün olduğunu söylemektedirler. Bu nasıl olur?" Hoca hazretleri: "Bundan maksad, peygamberlere mahsus olan velayettir. Çünkü nebinin velayeti nübüvvetinden efdaldır." buyurdular. Melik ile aralarında geçen bu konuşmalardan sonra Hoca hazretleri meclisten kalkıp Şeyh Abdullah Ensari'nin evine gittiler .

Melik de Hoca hazretleri için nice çeşit kıymetli hediyeler hazırlayıp, arkasından gönderdiyse de Hoca hazretleri gönderilen hediyeleri kabul

etmeyip şöyle buyurdular:"Nice yıllar var ki, yüce Allah'ın yardımını sayesinde kimselerin gücünün yetmediği fakr maydanında sırtımı yere getiremediler. Melike söyleyin. Gönlünü böyle şeylerle meşgul etmesin."

Daha sonra Melik bizzat evinden bir gömlek, bir iç donu ve bir mendili Hoca hazretlerine hediye olarak gönderdi. Hoca hazretlerine şöyle denilmesini de tenbih etti: "Bunlar, kendi elimin emeğidir ve helal cinstendir. Hoca hazretlerinin bunları kabul buyurmasını özellikle diliyor ve kendisine yalvarıyorum." Hediyeleri getiren kimse durumu aynen ilettiler ve ayrıca kendisinde hayli yalvardı ise de Hoca hazretleri bu hediyeleri de kabul etmedi. Halbuki Hoca hazretlerinin bu hediyelere ihtiyacı vardı. Sırtında bir gömleği bulunmadığı gibi, yalnız başında köhne bir sarık ve ağağında yırtık bir pabucundan başka bir şeyi yoktu. Böyle bir ihtiyaç durumunda bile, Melik tarafından gönderilmiştir, milletin hakkı olabilir endişesini daima taşıdı ve şüpheli gördüğü şeyyi hediye olarak kabul etmemekte ısrar ettiler.

Hoca Bahaüddin-i Nakşbend [K.S.] hazretleri bir gün binek olarak bulundurdukları hayvanlarına binip, arkasında kalabalık bir derviş gurubu ile yolculuğa çıktılar. O sırada Hoca hazretleri şiddetle ağlamaya başladı. Onu yaya olarak takip eden dervişlerde aynı şekilde şiddetle ağlamaya başladılar. Fakat kimse Hoca hazretlerinin ağlama

sebebini bilmiyordu. Bu hal uzun süre devam ettikten sonra bükük bir boyun ve ezik bir yürekle Hoca hazretleri şöyle buyurdular:"Ben bugüne kadar hayatı hiç bir işe yaramamış, boşa geçmiş, müflis bir kimseyim. Benim gibi birisine selam vermeye bile değmez. Verdiğim selam da zaten almaya değmez. Rabbim beni bunca insan arasında maskara eyledi. Bunca insan beni bir şey sanıp etrafımda toplandılar. Ne yazık ki kimse benim bu perişan ve işe yaramaz halimi bilmemektedir."

Hoca Nakşbend [K.S.] Hazretleri buyuruyor:

"Bizim tarikatımız en doğru ve en sağlam yoldur. Bu yola giren, yüce Allah'a uzanan sağlam bir ipe yapışmış olur. Bu tarikat, Allah'ın Resulü (A.S.)'nün sünnetine bağlı olmak ve onun sahabelerine uymak şeklinde kurulmuş ve yürütülmektedir. Bunun içindir ki, bu tarikatta az bir amelle çok yol alınır. Ne var ki, sünnete uymak kolay bir iş değildir.

Eğer biz istersek, salıklarımızı bu yolda cezbe ile terbiye ederiz. Gerçek mürşid, mütahassıs bir doktor gibidir. O, ilacını hastanın hastalığına göre verir. Nitekim, yüce Allah da kullarına farklı muamelelerde bulunur. Kimini zengin, kimini fakir, kimini sağlıklı, kimini hastalıklı kılmıştır.

Bizim tarikatımız, sohbet tarikadadır. Gizlilik; şöhret ve felakettir. Sohbetin taraflar için faydalı

olabilmesi, tarafların birbirlerinde fani olmasıyla mümkündür. Tarafların birbirlerinde fani olmadığı sohbetten yarar sağlanamaz. Bizim sohbetimize katılanlardan bazısının kalbine muhabbet tohumu ekilmiştir. Ne yazık ki, yüce Allah'tan başkasına da yer verilen o kalplerde tohum gelişmemektedir. Bize düşen şey, böyle kimse kimselerin kalbini o fazlalıklardan temizlemektir. Muhabbet filizlerinin boy atması bu temizlemeye bağlıdır. Bazılarının gönlüne de bu muhabbet tohumu henüz atılmamıştır. Görevimiz, böylelerinin kalbine de muhabbet tohumunu saçmaktır. Kalplerde muhabbet ağacını bitirip büyütmek ve meyveye dönüştürmek işin esasını teşkil eder. Kimin kalbinde bizim sevgimiz varsa, ister uzakta olsun, ister yakında, o kimse bizimledir ve bizim terbiyemiz altında korunmaktadır. İşimiz gece gündüz o kimsenin gönlünde muhabbeti geliştirmek ve o gönlü zararlı şeylerden korumaktır. Sevenle sevilen arasında perde yoktur.

Bizim tarikatımızda salık hangi makama eriştiğini bilmemelidir. Rıza makamına eriştikten sonra bu hususta sakınca kalmaz. "Bulunduğu makama rıza göstermeyen salike, o makam perde olur" denilmiştir.

Salık, Allah dostlarından birine yakınlık elde ederse, önceki ve dostluk sırasındaki hallerini tartmalıdır. Yeni dostluğu salikin hallerinde güzelleştirme ve geliştirme sağlamışsa bu dostluğu

keser. Dostluğunda fayda görülen bir kimsenin dostluğunu devam ettirmek farzdır.

Mürşidler, basiret sahibi kimselerdir. Onların gönül gözleri açık olup, yüce Allah'ın ezel lütuflarını bilirler ve ona göre davranırlar. Hepsi de kerem sahibidirle Yüce Allah'ın lütuflarını kimseden esirgememeyip lütuf ve keremde bulunurlar. Salıkların kusur ve hatalarını görür, affederler. Mürşidlerin değişik halleri vardır. Yüce Allah'ın lütuflarını görür ve ona göre vaktinde mukabelede bulunurlar.

Mürşidlerden bazıları, salıklarının kabiliyetine göre muamele eder. Eğer salık, henüz işin başında bulunuyorsa, mürşidleri onların yükünü kendi üzerlerine alırlar. Yüce Allah'ın Hazret-i Davud'a: "Ey Davud! Beni bulmak isteyen bir kimse görürsen ona yardımda bulun." şeklinde buyurduğu gibi o grupta bulunan mürşidler salikine yardımcı olurlar. Bir mürşidin, salikine süluk ettirebilmesi için onlar üzerinde çok gayret göstermesi gerekir. Salikin gereği gibi yol alabilmesi tarikat hallerinde yakın'e erişmesine, yani samimi olarak inanmasına ve ona göre hizmette bulunmasına bağlıdır. Salikin yakine erebilmesi ise ancak mürşidinin ona himmette bulunmasıyla olur. Bütün gayretler ve kulluk hizmetleri yakın derecesine ulaştıktan sonra bekleneni verirler. Salikin kendi zorlaması ve kendi gayretiyle kazanılacak yakın, basit bir sebeple elden çıkabilir. Mürşidlerin himmetiyle kazanılan

yakin bozulmaz ve elden çıkmaz. Yapılan ibadetler ve mcahedeler üzerinde mürşidin himmeti varsa ve buhimmet o mücahede ve ibadet sahibi saliki yakın mertebesine ulaştırmışsa, elbette onun sonunu derecelerden geçerek yüce Allah'a vuslat takip edecektir. Zikrin beklenen sonucu vermesi de yine mürşidin himmetine bağlıdır. Kamil bir mrşidden alınıp yerine getirilen zikir vuslata götürür. Mrşidsiz, terbiyecisiz eda edilmeye çalışılan zikir, ibadet olsa bile, kişiye vuslata götürmez.

Hoca şah'ı Nakşbend [K.S.] Hazretleri diyor ki:

"Bizim ihtiyaşımız (seçeneğimiz),salıklarımızı cezbeyle meşgul eylemektir. İstersek, süluk yolu ile de terbiye ederiz. Bu yola henüz girmiş bulunan salikin, salıklarımızla sohbeta bulunması gerekir. Böylece bizim sohbetimize girmeye kabiliyet kazanır.

Hoca Nakşbend [K.S.] hazretleri buyuruyor:

"Bizler maksada ulaşmak için bir vasıtayız. Bizim işimiz, saili, bir yere geldikten sonra bizden koparıp maksudları ile birleştirmektir. Salıklarını hakkıyla terbiyeye ehil olan gerçek mürşidler, süluk ettirecekleri çocukları alıp, tarikat beşiğine yatırıp terbiye memelerinde, himmet style onları büyütüp, besleyip, terbiye edip manevi bluğa erdirirler. Daha sonra da onları kendilerinden ayırıp

yüce Allah'ın katına (zuhuruna) yerleştirirler.
Ondan sonra onları Alemlerin Rabbi olan yüce
Allah terbiye eder, kendisine alır.

"Mümkün olur mu vusul maksuda?"

Kılavuz olmasa inayet-i yar."

Salık, ebediyetlere kadar yaşasa da mürşidinin
kendisine verdiği emeğin hakkını ödemeye çalışsa
buna gücü yetmez.

Hakiki derviş ayağına batan bir dikenin bile niçin
battığını bilir; bilmelidir de. Allah ehli olan veliler,
insanların bunca yükünü bir gönül kazanmak için
çekerler. Hiç bir gönül yoktur ki, yüce Allah'ın
onun üzerinde nazarı olmamış olsun. Gönül
sahibinin, gönlüne yüce Allah'ın nazar ettiğini bilip
bilmemesi farketmez. Yüce Allah'ın tecellisine
mazhar olan bir gönlü ele geçiren kimse ondan feyz
alır. Onun nazarının ne zaman hangi gönül
üzerinde olduğu bilinmez. Onun içindir ki, her
gönlü kazanmak için gayret etmek gerekir.

Salık, sürekli olarak yerine getirdiği bir nafileyi,
daha sonra arada sırada yerine getirmeye başlarsa o
ibadetin salike bir faydası olmaz. Arada sırada
nafile terkedilirse de bunu nefsin hoşuna gidecek
hale getirmemelidir. İçimde nefsin hazzı bulunan
bir ibadetten hayır gelmez. Öylesi ibadet Hakk
katında reddolunur. Allah'ın Resülü (A.S.)'nün

duası bereketiyle bu ümmette herhengi bir hayvan suretine zahiren değişme olmaz; manen değişim olur.

"Olmadı bu ümmet içre mesh'ü ten,

Mesh'ü dil vardır, muhakkak anla sen."

Yüce Allah'ın veli kulları, O'nun bir takım sırlarını anlarlar. Fakat anladıklarını izin olmadan açıklayamazlar. Sırları gizlemek iyi kişilerin işidir: Tarafımızdan zaman zaman bazı kişilerin tehlikeli halleri açıklanmaktadır. O açıklamalar, bizim kendi isteğimizle olmamaktadır. Yüce Allah bizim dilimizden o açıklamaları yapmaktadır. Derviş olan kimsenin dış alemi renksiz, iç alemi gürültüsüz olmalıdır.

Dervişler, vakitlerini israf etmezler, vakti paradan önemli görürler; bu günün işini yarına bırakmazlar. Bu bakımdan dervişlere "İbnü'l vakit", vaktinin kıymetini çok iyi bilip ona göre değerlendiren kimse, denilmiştir.

Zamanımızın bu yola isteklileri ise bu yolda ne istediklerini kendileri bilmek istemezler. İsterler ki, Hakk'ı isteyip bilmeden O'na ulaşım kavuşsunlar. Bir kimse birazcık gayret gösterip kulluk hizmetlerinde bulursa, yüce Allah o kimsenin kalbine isteme duygusu doldurup bize gönderir, biz de o kimsenin Allah'ın lütfundane kadar nasibi

varsa ona sevkederiz. Gerçekte mürşid yüce Allah'tır. Her şeyde ve her hususta O'nun hükmü geçmektedir.

Allah'ın dostu olan veli öyle bir kimsedir ki, o bir bağa girse, bağda bulunan her ağacın yapraklarından "Ey Allah'ın veli kulu!" diye kulağına ses gelir. Veli bunların hiç birisine iltifat etmeyip, boynunu büker, geçmişteki hatalarını gözünün önüne getirir; kusurlu bir kul olduğunu kabul eder. Bu makamda kemal mertebesinin doruğuna yükselen Allah'ın Resulü(A.S.)'dür. Yüce Allah ona her ne lütfettiyse o hep kulluğun boynu büküklüğünde kaldı, kendisinin tezellül halini yadırgayanlara "Ben şükreden bir kul olmayayım mı?" diyerek karşılık verdi. Velilerden bazısının Allah katında kusurlarına bakılmayıp affolunmaları, fena (yokluk) halinde iken o kusuru işlemelerindedir. Yoksa, insan olarak velinin işlediği kusur, veli olmayanın işlediği kusura göre daha çirkin ve daha ağır cezayı gerektirir.

Hoca Nakşbend [K.S.] hazretleri buyuruyor:

"Haberde şöyle gelmiştir: İki günü birbirine müsavi olan kimse zarardadır. Bir gün sonrası bir gün evvelkinden daha şerli ve zararlı olan kimse yüce Allah'ın lanetine müstahaktır. Bir sonraki günü bir evvelki gününden daha iyi olmayan noksandır. O kimsenin ölmesi daha hayırlıdır." Bu haber bir hadis-i şerif olup, zahiri amelleri içine aldığı gibi

batın amellerini de içine almaktadır. Çünkü zahir amellerde yükselmenin bir sınırı vardır. Her ibadet "en az ve en çok" sınırları içinde yapılmaktadır. Batın amellere gelince, bunların sınırı ve sonu yoktur. Batın amelleri, yüce Allah'a teveccühte bulunmak, O'nun sevgi ve merhametinde erimek ve O'nu bilip sırlarına ortak olmak şeklinde devam eder.

Salık, her zaman yüce Allah'a teveccühte bulunmaya, O'nun muhabbetiyle hallenmeye ve O'nun sırlarını keşfedip büyüklüğü karşısında erim erim erimeğe devam etmelidir. Bunlarda makamdan makama geçme ile beraber, bu geçişlerin sonu yoktur. İsti'dadı olan için sürekli yücelme ve yükselme vardır.

Hoca hazretleri bişr gün, Allah dostlarının kalpteki hatıraları (yaramazlıkları) nasıl anladıkları soruldu. "Feraset nuru ile anlarlar", "Yüce Allah, feraset nurunu veli kullarına keramet olarak vermiştir. "Mü'minin ferasetinden korkunuz. Çünkü o Allah'ın nuru ile bakar hadis-i şerifi ile buna işaret buyurulmuştur."

Zamanın büyük bilginlerinden birisi şöyle anlattı:

"Gençliğimde Hoca hazretlerine karşı çok ilgi ve muhabbetim vardı. Bunun eseri olarak bende birtakım manevi haller meydana geldi. Her görüştüğümüzde: "Beni hatırdan çıkarma" diye

tavsiyede bulunurlardı. Ben de kendisini her zaman aklımda tutar, kendisine rabıta ederdim. O sıralarda babam hacca gitti, beni de yanında götürdü. Giderken yolumuz Herat'a uğradı. Şehri gezip dolaşırken Hoca hazretlerini aklımdan çıkarmışım ki, bende olan o güzel haller de bende yok oldular. Bir müddet sonra Herat'tan ayrıldık ve yolumuz üzerinde bulunan Isfahan'a vardık. Orada Isfahan halkının dua ve himmet aldıkları büyük bir zat vardı. Büyüklüğüne dair keşif ve kerametlerinin haberi etrafa yayılmıştı. Babam beni alıp o zattan yanına götürdü. Benim için o zattan himmet istedi. Fakat ben Hoca hazretlerinden çok korktuğum için

o zattan himmet istemedim. Isfahan'dan da ayrılıp Hicaz'a ulaştık ve Kabe'yi ziyaret ve hac görevini eda ettikten sonra memlekete döndük ve ilk fırsatta da Hoca hazretlerinin ziyaretine gittim.

Hoca hazretlerinin rabıtasını unutup, boşluğa düştüğüm ve Isfahan'daki zata ziyaret ettiğim için kendisinden çok korkmaya başladım. Hoca hazretleri durumumu görünce şöyle buyurdular: "Korkmana gerek yok; biz kusuru bağışlarız. Sen benim oğlumsun. Benim oğullarım üzerinde kimse tasarrufta bulunamaz." Sonra şaka olarak şöyle buyurdu: "Herat'a gidince beni niçin unuttun?"

Hoca hazretlerini bir gün bir bağa davet ettiler. O da dervişlerini alarak davet edilen bağa gitti. Davetli bulunduğu yerde ilim ve devlet

adamlarından hayli kimse vardı. Hoca hazretleri o toplantıda hayli sohbette bulundular. Oradaki sohbet ve ziyafet bittikten sonra herkes dağıldı. Hoca hazretleri de dervişleriyle bağdan dışarı çıkıp etrafı iyi görebilecek bir yerde bir ağaç gölgesinin altında oturdular. Ziyafet yeri olan bağda davetlilerden bir miktar insan kalmıştı. Onlara, Mevlana Arif adında bir kimse tasavvuf ile ilgili sohbetlerde bulundu. Sohbetini dinleyenlere sıkılma hali gelip, dağıldılar. Ziyafet sahibi de bazı talebelerle birlikte bağdan çıktılar ve Hoca hazretlerinin yanına gitmek istediler. Fakat içlerine bir korku düştü de Hoca hazretlerinin yanına gidemediler. Bu durumu bağ sahibi Hoca Alaeddin'e anlattı.

Hoca hazretleri, öğle namazını kılmak için tekrar bağa döndü. Bağın bir yerinde öğle namazının sünnetine durup kıldılar. Cemaatle farzı kılmak için Mevlana Ebu Bekir'i imam olarak öne geçirdiler. Mevlana Ebu Bekir bir türlü başlangıç tekbirini alamadı. Sonra Hoca hazretleri ileri geçip öğle namazının farzını imam olarak kıldırdı. Hoca hazretlerinin imamlığı sırasında cemaatte bulunanlara öyle bir hal geldiki, her biri bir başka türlü cezbelenip kendinden geçtiler.

"Mürşidlerin kılıcı kınından sıyrılmış durumdadır. İnsanlar bazan o kılıçlara kendilerini vurur ve perişan olurlar. Aslında onlar çok merhametlidirler. Kimseye durup dururken kılıç vurmazlar."

Hoca hazretlerinin dervişlerinden biri anlatıyor:

"Çok küçük yaşında iken, Cinaniyan'dan Buhara'ya geldim. Alimlerin dervişlerin toplantılarına devam ediyordum. Bir ara Hacca gittim ve tekrar Buhara'ya döndüm. O zamanlar nefsanî duygularım çok taşkınlık gösteriyordu. Neredeyse nefsimin esiri olup şakilerle olacaktım. Ben bu fena kuruntular içinde bocalarken, bir cezbe gelip beni kendimden geçirdi ve kendimi Hoca hazretlerinin meclisinin ortasında buldum. Bulunduğu mecliste çok derviş vardı. Hov,ca hazretleri beni özellikle çağırıp yanlarına oturtular. Ve ense kökümüne bir tokat vurdular. O tokattan halim çok değişti. Elimde olmadan yüksek sesle bir nara attım. Hoca hazretleri, celallenip yüksek sesle bana:"Kendini tut; bağırma." dedi ve "Eğer sen sabredip nara atmasaydın, işin bir sohbetle görülecekti. Ne yazık ki, sabredip susmadın. Gel, bak; şimdi sana halini göstereyim." buyurdu. Daha sonra bana teveccühle bulundu. O teveccühle durumumu iyice seyrettim. Bütün bedenim pislik dolu idi. Her tarafımdan pislik akıyordu. Sanki ben gölüne batmıştım. Bunun üzerine Hoca hazretleri şöyle buyurdular:

"Doğru söyle, kendini nasıl gördün?" Ben de kendimde gördüklerimi olduğu gibi söyledim. O zaman Hoca hazretleri yüzünü dervişlerden tarafa çevirip buyurdular ki:

"Bu kişi bizim sohbetimize ulaşamasaydı dñnyadan imansız göçerdik." Hoca hazretleri bana o zaman inabe verip dervişlerinin halkasına aldı. Sapıklık yolunda iken kurtulup hidayete kavuştum. şakilerden iken, Hoca hazretlerinin himmetiyle saidlerden oldum.

Hoca hazretleri bir gurup dervişi ile bir evin damında oturmuşlardı. Orada çok faydalı ve bereketli sohbetlerde bulundu. Sohbet sırasında bir ara şöyle buyurdular:

"Siz mi beni buldunuz, yoksa ben mi sizi?"
Dervişler: "Biz sizi bulduk" dediler. Hoca hazretleri: "Madem ki sizler beni buldunuz, öyleyse yine bulun." deyip dam üzerinde gözden kayboldu. Her tarafa göz gezdirdilersede Hoca hazretlerinin izine rastlamadılar. İddialarının çürük ve temelsiz olduğunu anladılar ve: "Siz bizi buldunuz elbette. Sizin cazibeniz, lütuf ve kereminiz olmasa sizi bulmak kimin haddine düşer." diyerek kusurlarını kabullendikten sonra, Hoca hazretleri tekrar kendilerini açığa vurdular. Hoca hazretlerinin oturduğu yerden kalkmadığını, olduğu yerde dervişlerinin gözünden kendini gizlediğini anladılar. Bu durumdan çok utanıp onun büyüklüğu hususunda hayrette kaldılar.

Hoca Alaeddin anlatıyor:

"Hoca hazretlerine bağlandığım günlerde muhabbetleri bende öyle eser bırakmıştı ki, kendilerini görmeden bir an bile kalsam bana uzun yıllar gibi geliyordu. Bir an bile sohbetlerinden uzak kalamıyor, mübarek yüzlerini görmeden duramıyordum. Kendisine bağlılığım ve muhabbetim bu ölçüde devam ederken bir gün bana dönüp şöyle buyurdular:

Sen mi beni dost edindin, yoksa ben mi seni?
Dedim ki: "Siz sultanımız ben fakire iltifat buyurdunuz, bendeniz de size dost edindim ."
Bunun üzerine Hoca hazretleri buyurdular ki: "Bir saat kadar beklersen, doğru olan sana bildirilir." O andan itibaren bende Hoca hazretlerine karşı muhabbetten eser kalmadı . Dediler ki : "Gördün mü? Muhabbet , dostluk

benden midir, yoksa senden midir?:

Konuyla ilgili farsça beyitin anlamı:

"Canib-i ma'suktan olmazsa muhabbet aşıkak,

Sa'y-i aşıkı mahbuba isal eylemez."

Mahbub"u hakiki, kabul perdesini "yuhibbühüm" yüzünden kaldırıp açmadıkça, hangi yiğit ayağını "Yuhibbunehüm" saray perdesi tarafına atabilir.

Zamanın şeyhi ve kutbu Abdü'l Kuddus [K.S.]

hazretleri anlatıyor:

Hoca hazretlerinin ahirete teşriflerinde, bizzat defin hizmetlerinde bulundum. Ne zaman ki kendisini kabirde yerlerine koyduk. Yüzünün döndürüldüğü taraftan kendisine bir kapı açıldı ve hadis-i şerifte bildirildiği üzere, "Muhakkak ki kabir ya Cennet bahçelerinden bir bahçe veya Cehennem çukurlarından bir çukurdur." sözünün anlamı ortaya çıktı. Açılan kapıdan iki huri gelip Hoca hazretlerine selam verdiler. Yüce Allah'ın kendilerini Hoca hazretleri için yarattığını, yaratıldıktan beri kendisine hizmet için beklediklerini bildirdiler. Hoca hazretleri onlara şöyle dedi:

"Benim Allah'ımla aramda sözleşme vardır. Bana mübarek cemalini göstermedikçe ve bana müntesip olanlarla, hangi sebeple olursa olsun, sohbetimde bulunanlara ve duydukları ile amel edenlere şefaathet yetkisi almadıkça hiçbir şey ve hiçbir kimseyle meşgul olamam."

1) Makâmât-ı Muhammed Bahaüddin Nakşbend
(Selâhüddîn ibni Mübârek el-Buhârî)

2) Reşahât; s.78

3) Hadîkat-ül-Evliyâ; s.44

- 4) Câmîu Kerâmât-il-Evliyâ; c.1, s.144
- 5) Mu'cem-ül-Müellifîn
- 6) Kâmûs-ul-A'lâm; c.2, s.1412
- 7) Hadâik-ul-Verdiyye; s.125
- 8) Mektûbât (İmâm-ı Rabbânî); c.3, 123. Mektub
- 9) Nefehât-ül-Üns; s.418
- 10) El-Hadâikü'l-Verdiyye